

PM Rotel I (Dnr KS 2020/671)

Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Påverkansplanen för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering, i enlighet med bilaga 2 till promemorian, godkänns.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

Europeiska kommissionen beskriver i arbetsprogrammet för år 2020 prioriteringen om att Europa ska stå rustat för den digitala tidsåldern. Europa ska bli mer konkurrenskraftigt gentemot globala teknikjättar genom att prioritera investeringar i digital teknik men inte minst ska den offentliga sektorn kunna möta de ökande krav som samhället och medborgarna ställer.

EU:s digitala strategi tar avstamp i hållbar utveckling – den hållbara digitala omvandlingen måste fungera för såväl människor som företag, samtidigt som den ska hjälpa till att uppnå målen om ett klimatneutralt Europa år 2050.

Datastrategin lyfter nyckelbegrepp som datahantering inom vården; digitala tvillingar av fysiska produkter, processer och system; den digitala ekonomin; näringslivets ökade tillgång till data från industrin och offentliga sektorn; samt individens perspektiv så som dennes möjlighet till ökad kontroll över sina data.

Vitboken om AI inkluderar så väl förslag för att stimulera investering i forskning och innovation, öka kompetensutveckling inom området, stödja näringslivets engagemang samt bland annat förslag på framtida standardiseringar. Vitboken inkluderar även skrivningar om den offentliga sektorns arbete med AI där denna uppmuntras till att utveckla så kallade ”Adopt AI programmes” med syfte att bland annat utveckla upphandlings-processer samt stödja offentlig upphandling av AI-system.

År 2018 antog kommissionen en handlingsplan för digital utbildning med elva åtgärder som ska stödja användningen av digital teknik för undervisning och lärande, utveckla digital kompetens och digitala färdigheter samt förbättra utbildningen genom bättre analyser och prognoser. Handlingsplanen för digital utbildning uppdaterades under kvartal 2, år 2020.

Kompetensförsörjningsfrågan lyfts som en nyckelaspekt i den Gröna Givens, digitaliseringsstrategin samt i redan publicerade samråd så som de om vitboken om AI samt datastrategin. Med ambitionen att genomföra ett paradigmskifte i form av en omfattande digital omställning behöver EU:s medlemsländer, näringsliv och inte minst den offentliga sektorn säkerställa god tillgång till kompetens som kan utveckla,

förvalta och som samtidigt kan ha det strategiska helhetsperspektivet i frågan om digitalisering.

Europeiska kommissionen har aviserat en ny lag om digitala tjänster. Lagen om digitala tjänster kan komma att beröra områden så som: avvikande regler för onlinetjänster i medlemsstaterna; föråldrande regler och brister i lagstiftningen; otillräckliga incitament för att hantera skador online och skydda lagligt innehåll; ineffektiv offentlig tillsyn; samt höga inträdeshinder för innovativa tjänster.

Dataskyddsförordningen är till för att skydda enskildas grundläggande rättigheter och friheter, särskilt enskildas rätt till skydd av personuppgifter. Förordningen har till syfte att skapa en enhetlig och likvärdig nivå för skyddet av personuppgifter så att det fria flödet av uppgifter inom Europa inte hindras. Mycket i dataskyddsförordningen liknar de regler som fanns i personuppgiftslagen samtidigt som individens rättigheter och friheter förstärktes.

NIS-direktivet antogs av EU 2016 och genomfördes i Sverige 2018 genom lagen om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster. Syftet med direktivet är att etablera en säkerhetsstandard inom den digitala världen som skyddar den infrastruktur som bygger upp samhälle och ekonomi. Reglerna omfattar leverantörer av samhällsviktiga tjänster och digitala tjänster i både privat och offentlig sektor inom områden så som energi, transport, hälso- och sjukvården, leverans och distribution av dricksvatten och digital infrastruktur.

EU-förordningen eIDAS innebär att det från och med den 29 september 2018 är obligatoriskt för offentliga e-tjänster att tillåta inloggning även med utländska e-legitimationer. Förordningen vill bidra till att göra det enklare för EU-medborgare att arbeta och bo i andra EU-länder. Lagkravet omfattar alla e-tjänster där man loggar in med exempelvis Bank-ID eller Mobilt Bank-ID. I en översyn av eIDAS-förordningen föreslås bland flera initiativ för att utveckla och stärka cyber-säkerheten.

Stadens arbete med att påverka EU-policyutvecklingen inom området digitalisering bör samordnas med det pågående remiss- och implementeringsarbetet på nationell nivå av EU-lagstiftning inom områden så som ”En digital ingång till Europa” samt direktivet om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn och antagandet av ”Listan om värdefulla datamängder” kopplat till denna.

Stadens nämnder och bolagsstyrelser har i uppdrag att bevaka och proaktivt arbeta med att påverka EU-lagar och beslut för att kunna säkerställa kvalitet och kostnadseffektivitet i stadens verksamhet.

Utifrån denna bakgrund har ett förslag till position och påverkansplan för Stockholms stad formulerats.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret och remitterats till arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, överförmyndarnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd och Stockholms Stadshus AB.

Kulturnämnden har valt att svara med två separata svar från kulturförvaltningen och stadsarkivet.

Arbetsmarknadsnämnden ser positivt på EU:s ambitioner på IT-området och de initiativ som aviserats. Nämnden delar stadsledningskontorets bedömning att EU kraftigt underskattar kostnaden för en omställning av den storlek som presenteras i bland annat EU:s digitaliseringsstrategi. Denna omfattande omställning kan komma att utgöra en utmaning för arbetsmarknadsnämnden och Stockholms stad.

Exploateringsnämnden bedömer förslaget till påverkansplan för Stockholms stads EU-policyarbete för området digitalisering som positivt. Nämnden delar bedömningen att EU underskattat kostnaderna och tiden som behövs för det digitala omställningsarbetet som presenteras i exempelvis EU:s digitaliseringsstrategi.

Fastighetsnämnden ställer sig positiv till ärendet i sin helhet och anser att den påverkansplan som har tagits fram har ett brett och genomarbetat perspektiv. Den lyfter centrala aspekter och utmaningar inom området. Detta gäller framförallt det behov av samverkan och resurser som är en förutsättning för digital omställning i den omfattning som EU:s underlag beskriver samt behovet av att lagstiftning som påverkar området inte är motstridig.

Idrottsnämnden ställer sig bakom analysen och förslagen har inget att erinra mot eller anföra ytterligare rörande den övergripande positionen eller påverkansplanen.

Kulturnämnden instämmer i de ståndpunkter som förs fram i påverkansplanen, och anser att det är värdefullt att staden har ett gemensamt ramverk för dessa frågor. Det som sägs i påverkansplanen gällande utmaningarna med rekrytering och kompetensutveckling stämmer väl överens med de analyser som kulturförvaltningen har gjort.

Kulturnämnden (Stadsarkivet) stöder att en övergripande position tas fram med förslaget innehåll. Stadsarkivet lyfter även behovet av att inkludera medborgarnytta som utgångspunkt. Stadsarkivet för även fram behovet av en lagstiftning som underlättar informationsflödet i den digitala förvaltningen.

Kyrkogårdsnämnden är positiv till förslaget till Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering och anser att stadsledningskontorets synpunkter och förslag är genomtänkta.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ser många vinster med digitalisering och ser positivt på de förslag som EU belyser. Nämnden vill samtidigt betona att prioriteringar ska vägledas av förutsättningar och långsiktiga behov för en hållbar utveckling i stadens alla verksamheter.

Servicenämnden är positiv till förslaget och anser att påverkansplanen utvecklar stadens ståndpunkter inom området digitalisering.

Socialnämnden anser att det långsiktiga påverkansarbetet skulle gynnas av ett tydligt ramverk i form av en påverkansplan som fastställer Stockholms stads hållning i frågan. Nämnden ser positivt på detta och instämmer i att de i ärendet listade påverkansinsatserna behöver genomföras, men vill dock understryka vikten av att inte underskatta omfattningen av den förändring som den digitala omställningen innebär.

Stadsbyggnadsnämnden välkomnar de ställningstaganden som preciseras i remissmaterialet. Nämnden har också, genom medarbetare i förvaltningen, varit delaktig i processen för att ta fram förslaget. Planen beskriver väl de utmaningar och möjligheter nämnden uppfattar att staden står inför inom detta område. Nämnden tillstyrker således förslaget.

Trafiknämnden ser positivt på att staden tar ett samlat grepp kring frågan om digitalisering på EU-nivå. Nämnden ställer sig bakom stadens position som presenteras i påverkansplanen. Särskilt viktiga är synpunkterna gällande hantering och ägarskap av data.

Utbildningsnämnden ställer sig positiv till stadens position och synpunkter i påverkansplanen. Utbildningsnämndens verksamhet påverkas i hög grad av EU:s åtgärder och lagstiftning. Stadens positioner och synpunkter är därför relevanta för utbildningsnämndens verksamhet.

Äldrenämnden välkomnar utgångspunkterna för EU-policyarbetet och instämmer i att det finns behov av intern samordning och extern samverkan för att staden ska medverka till att frågor om infrastruktur, standarder, lagstiftning och sekretess utformas på ett sätt som stödjer utveckling av verksamheten och nyttan för invånarna.

Överförmyndarnämnden anser att en fortsatt och utvecklad digitalisering inom samhällets olika funktioner i stort är en nödvändig och välkommen väg framåt, om än inte oproblematiserad. Stadsledningskontoret har gjort en förtjänstfull och viktig genomgång av aktuella EU-dokument inom digitaliseringsområdet och hur staden kan och bör förhålla sig till dessa. Nämnden delar bedömningen att kostnaderna med all sannolikhet är underskattade från EU:s sida.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd stödjer stadsledningskontorets position och framhåller att staden även bör säkra servicen för ännu icke digitala medborgare.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd stödjer stadsledningskontorets positionsförslag överlag men vill framhålla vikten av att servicen för ännu icke digitala medborgare säkras.

Södermalms stadsdelsnämnd instämmer i Stockholms stads övergripande position vad gäller kostnader och tid för omställningsarbetet, operatörsneutral passiv fiberinfrastruktur, skillnader och kopplingar mellan befintlig lagstiftning och kommande lagförslag och behovet av en ökad intern samordning och extern samverkan.

Stockholms Stadshus AB delar de remitterade bolagens uppfattning om digitaliseringens roll i framtidens samhälle och att det är viktigt med en tydlig samordning inom staden. Det är också angeläget att staden försöker påverka nationella och internationella regelverk m.m. i syfte att skapa så goda förutsättningar som möjligt för våra invånare och verksamheter. Det är därför välkommet med en gemensam plattform för påverkansarbetet gällande EU-kommissionens digitaliseringsstrategi.

Mina synpunkter

En hög innovations- och digitaliseringskapacitet är en förutsättning för att stärka, effektivisera och utveckla stadens verksamheter som därigenom kan bidra till att säkerställa vår fortsatta välfärd. Stadens arbete med innovation och digitalisering utgår från stadens vision. Ett nytt program för kvalitetsutveckling ska tas fram under året där stadens innovations- och digitaliseringsarbete integreras i ett gemensamt styrdokument för staden. Syftet är att förenkla och tydliggöra stadens övergripande inriktning och förhållningssätt inom dessa områden. Detta ställer krav på nya horisontella och innovativa arbetssätt och tekniker som på ett hållbart sätt löser framtidens utmaningar såväl ekonomiskt, socialt som miljömässigt.

Kärnverksamheten och verksamhetens behov ska styra utveckling och innovation samtidigt som stockholmarnas och företagens behov ska beaktas vid utveckling av service och tjänster.

Stockholm har också exceptionellt goda förutsättningar för att vara en av världens mest företagsvänliga städer. Den grönbå majoritetens ambition är att Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat år 2025. För att företag ska satsa på Stockholm, behövs en näringslivsvänlig politik som sätter företagande, entreprenörskap och innovationer främst och som erbjuder mötesplatser för branschdialog. Inom teknikföretagen sker en snabb utveckling som kommer ställa ytterligare krav på ett flexibelt och gynnsamt företagsklimat som bejakar innovationer och digitaliserings möjligheter.

Jag ser överlag positivt på Europeiska kommissionens ambitioner och prioriteringar inom området för digitalisering. De ytterligare åtgärder och initiativ som aviseras kan komma att medföra positiv utveckling inom stadens förvaltningar och bolag.

Stadens förvaltningar och bolag gör den samlade bedömningen att EU kraftigt underskattar kostnaden för en omställning av denna storlek; omfattningen på detta omställningsarbete kommer att utgöra en utmaning för Stockholms stad. Därutöver finns behov av att tydliggöra kopplingen mellan existerande lagstiftning och aviserade förslag; oklarheter kan försvåra offentliga sektorns digitala utveckling samt implementering av EU-lagstiftning.

Det är därför av stor vikt att påverkansinsatser genomförs för att betona nödvändiga förändringar i EU:s förslag för att ge Stockholms stad goda förutsättningar att på bästa sätt utföra den digitala omställningen. Jag delar stadsledningskontorets synpunkt om behovet av ökad intern samordning och extern samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning. Den föreslagna påverkansplanen är ett viktigt ramverk och fastställer stadens övergripande position i denna fråga baserat på förvaltningars och bolags prioriteringar för att underlätta det långsiktiga påverkansarbetet och därmed även implementeringsarbetet.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Påverkansplanen för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering, i enlighet med bilaga 2 till promemorian, godkänns.

Stockholm den 17 mars 2021

ANNA KÖNIG JERLMYR

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Påverkansplan för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Clara Lindblom (V) enligt följande.

Målsättningarna för digitaliseringen är högt ställda och inte realistiska att uppnå i rimlig tid, vilket tydligt bekräftas i remissvaren. En digital omställning i den omfattning som EU ser framför sig påverkar samhället och relationer mellan människor i grunden, vilket inte minst pandemin visar oss dagligen. Vi efterlyser därför en bred diskussion om hur digitalisering påverkar medarbetare och invånare i staden, och resultatet bör vägas in i det fortsatta arbetet.

När det gäller de kraftigt underskattade kostnaderna vill vi betona att om digitalisering ska bli framgångsrik behöver tillräckliga resurser satsas på såväl användarvänlighet i systemen och kostnadseffektiv förvaltning som på kvalificerad kompetensutveckling och tillräcklig tid för medarbetarna att delta i arbetet. Även medborgare som är användare av systemen behöver engageras i processen. Liksom påpekas av flera remissinstanser måste även servicen för ännu icke digitala medborgare säkras och tillgänglighetsperspektivet lyftas in i påverkansplanen.

Tyvärr har staden i närtid erfarenhet av införandet av nya dyrbara system, där förväntningar på förbättringar vänts till besvikelse, stress för medarbetarna och kritik från medborgare. Nu har genomförandet av det efterlängtade nya sociala systemet nyligen stoppats och vi förväntar oss en opartisk utvärdering som grundligt klarlägger orsakerna till problemen så att det kan göras ett omtag i hur staden arbetar med digitalisering. Nya tekniska lösningar måste bygga på stöd för att genomförandet förbättrar arbetsmiljön och ger tydliga kvalitetsvinster i välfärden. Inom äldreomsorgen måste ny teknik innebära ökad livskvalitet för de äldre och myndighetsutvärderingen om överenskommelsen mellan staten och Sveriges kommuner och regioner ligga till grund för det fortsatta tekniska utvecklingsarbetet.

Vi vill även framhålla att digitalisering kan användas som verktyg för en snabbare och mer effektiv grön omställning, men för att det ska vara möjligt behöver möjligheten att tillgodose energibehovet klarläggas då digitalisering kräver enorma mängder energi, exempelvis för gigantiska servrar som ska kylas, värmas och luftkonditioneras.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Rashid Mohammed och Sara Stenudd (båda V) med hänvisning till Vänsterpartiets särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Europeiska kommissionen beskriver i arbetsprogrammet för år 2020 prioriteringen om att Europa ska stå rustat för den digitala tidsåldern. Europa ska bli mer konkurrenskraftigt gentemot globala teknikjättar genom att prioritera investeringar i digital teknik men inte minst ska den offentliga sektorn kunna möta de ökande krav som samhället och medborgarna ställer.

Digitala strategin ”Att forma EU:s digitala framtid”

19 februari 2020 publicerades den digitala strategin (2020:67) (ickelagstiftande; inga öppna samråd). I den digitala strategin med fokus på att forma EU:s digitala framtid framhävs målet att EU ska bli digitalt oberoende för att kunna göra egna val, enligt egna värderingar och regler. Strategin ska leda till en datadriven ekonomi.

EU:s digitala strategi tar avstamp i hållbar utveckling – den hållbara digitala omvandlingen måste fungera för såväl människor som företag, samtidigt som den ska hjälpa till att uppnå målen om ett klimatneutralt Europa år 2050.

Datastrategin

Datastrategin (2020:66) (icke-lagstiftande; kan medföra kommande lagstiftande förslag; öppet samråd) ska se till att EU går i spetsen för ett datadrivet samhälle. Det övergripande syftet med strategin är att skapa en inre marknad, där data, som inte är personuppgifter, kan flöda fritt mellan länder och sektorer och användas av företag, forskare och förvaltningar i hela EU på lika villkor.

Strategin lyfter nyckelbegrepp som datahantering inom vården; digitala tvillingar av fysiska produkter, processer och system; den digitala ekonomin; näringslivets ökade tillgång till data från industrin och offentliga sektorn; samt individens perspektiv så som dennes möjlighet till ökad kontroll över sin data.

Vitboken om AI

Vitboken om AI (2020:65) (vitbok om kommande lagförslag; öppet samråd) inkluderar så väl förslag för att stimulera investering i forskning och innovation, öka kompetensutveckling inom området, stödja näringslivets engagemang samt bland annat förslag på framtida standardiseringar. Vitboken inkluderar även skrivningar om den offentliga sektorns arbete med AI där denna uppmuntras till att utveckla så kallade ”Adopt AI programmes” med syfte att bland annat utveckla upphandlingsprocesser samt stödja offentlig upphandling av AI-system.

Handlingsplan för digital utbildning

2018 antog kommissionen en handlingsplan för digital utbildning (2018:022) (icke-lagstiftande; öppet samråd) med elva åtgärder som ska stödja användningen av digital teknik för undervisning och lärande, utveckla digital kompetens och digitala färdigheter samt förbättra utbildningen genom bättre analyser och prognoser. Handlingsplanen för digital utbildning skall uppdateras under kvartal 2, år 2020.

Kompetensförsörjningsfrågan lyfts som en nyckelaspekt i den Gröna Givens, digitaliseringsstrategin samt i redan publicerade samråd så som de om vitboken om AI samt datastrategin. Med ambitionen att genomföra ett paradigmskifte i form av en omfattande digital omställning behöver EU:s medlemsländer, näringsliv och inte minst den offentliga sektorn säkerställa god tillgång till kompetens som kan utveckla,

förvalta och som samtidigt kan ha det strategiska helhetsperspektivet i frågan om digitalisering.

Lagen om digitala tjänster

Europeiska kommissionen har aviserat en ny lag om digitala tjänster (lagstiftande; öppet samråd) med fokus på ansvars- och säkerhetsregler för digitala plattformar, tjänster och produkter samt utvecklingen av den digitala inre marknaden. Lagen om digitala tjänster kan komma att utgå från det existerande e-Handels-direktivet (ECD) (2000:31) från 2001 och kommer behöva ta hänsyn till direktivet om upphovsrätt på den digitala inre marknaden (2016:0280 (COD)).

Lagen om digitala tjänster kan komma att beröra områden så som: avvikande regler för onlinetjänster i medlemsstaterna; föråldrande regler och brister i lagstiftningen; otillräckliga incitament för att hantera skador online och skydda lagligt innehåll; ineffektiv offentlig tillsyn; samt höga inträdeshinder för innovativa tjänster.

Rapport om implementeringen av dataskyddsförordningen, GDPR

Dataskyddsförordningen (The General Data Protection Regulation – GDPR) (2016:679) (lagstiftande; öppet samråd om rapporten) är till för att skydda enskildas grundläggande rättigheter och friheter, särskilt enskildas rätt till skydd av personuppgifter. Förordningen har till syfte att skapa en enhetlig och likvärdig nivå för skyddet av personuppgifter så att det fria flödet av uppgifter inom Europa inte hindras. Mycket i dataskyddsförordningen liknar de regler som fanns i personuppgiftslagen samtidigt som individens rättigheter och friheter förstärktes.

Europeiska kommissionen har aviserat att relevant existerande EU-lagstiftning kommer att under året justeras utifrån dataskyddsperspektivet.

Revidering av direktivet om säkerhet i nätverks och informationssystem, NIS

NIS-direktivet (2016:1148) (lagstiftande; öppet samråd om revideringen) antogs av EU 2016 och genomfördes i Sverige 2018 genom lagen om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster (2018:1174). Syftet med direktivet är att etablera en säkerhetsstandard inom den digitala världen som skyddar den infrastruktur som bygger upp samhälle och ekonomi. Reglerna omfattar leverantörer av samhällsviktiga tjänster och digitala tjänster i både privat och offentlig sektor inom områden så som energi, transport, hälso- och sjukvården, leverans och distribution av dricksvatten och digital infrastruktur.

Revidering av NIS-direktivet har aviserats till fjärde kvartalet, år 2020.

Revidering av EU-förordningen om e-legitimation, eIDAS

EU-förordningen eIDAS (2014:910) (lagstiftande; öppet samråd om revideringen) innebär att det från och med den 29 september 2018 är obligatoriskt för offentliga e-tjänster att tillåta inloggning även med utländska e-legitimationer. Förordningen vill bidra till att göra det enklare för EU-medborgare att arbeta och bo i andra EU-länder. Lagkravet omfattar alla e-tjänster där man loggar in med exempelvis BankID eller Mobilt BankID, inklusive de offentliga, digitala tjänster som inte har några målgrupper i utlandet.

I en översyn av eIDAS-förordningen föreslås bland flera initiativ för att utveckla och stärka cyber-säkerheten.

Samordning med nationellt remiss- och implementeringsarbete av EU-lagstiftning
Stadens arbete med att påverka EU-policyutvecklingen inom området digitalisering bör samordnas med det pågående remiss- och implementeringsarbetet på nationell nivå av EU-lagstiftning inom områden så som ”En digital ingång till Europa” (2018:1724) (lagstiftande) samt direktivet om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (EU 2010:566) och antagandet av ”Listan om värdefulla datamängder” kopplat till denna (lagstiftande).

Stadens nämnder och bolagsstyrelser har i uppdrag att bevaka och proaktivt arbeta med att påverka EU-lagar och beslut för att kunna säkerställa kvalitet och kostnadseffektivitet i stadens verksamhet.

Utifrån denna bakgrund har ett förslag till position och påverkansplan för Stockholms stad formulerats.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 maj 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret föreslår att Stockholms stads övergripande position inom EU:s policy området digitalisering bygger på följande grundstenar:

Stockholms stad stödjer EU:s ambition och ökade fokus på digitalisering

Stockholms stad har flertalet goda exempel där digitalisering inom ordinarie verksamhet samt i projekt och innovationsinitiativ lett till ett för staden positivt utvecklingsarbete. För att fortsatt kunna möta de ökade krav som stadens medborgare, näringsliv och besöksnäring ställer på förvaltningarnas och bolagens tjänster behöver arbetet med digitalisering ständigt utvecklas; stödåtgärder och lagstiftning som stimulerar denna utveckling välkomnas.

Stockholms stad ser överlag positivt på kommissionens ambition inom prioriteringsområdet ”Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern” och de initiativ som aviserats. Digitalisering kan ge ökad effektivitet och produktivitet; såväl möjligheter som utmaningar. Det är dock viktigt att betona att de målsättningar som sätts behöver vara realistiska sett utifrån genomförbarhet och tid.

Stockholms stad bedömer att EU underskattat kostnaderna och tiden som behövs för det digitala omställningsarbetet

Det är förvaltningarnas och bolagens samlade bedömning att EU kraftigt underskattar kostnaden för en omställning av den storlek som presenteras i exempelvis EU:s digitaliseringsstrategi. Utöver finansiella resurser saknar stadens verksamheter tidsutrymme, personella resurser och kunskapen för att genomföra de föreslagna insatserna inom utsatt tidsram. Omfattningen på detta omställningsarbete kan därmed komma att utgöra en utmaning för Stockholms stad.

EU:s prioritering av ny teknik, öppen data och cybersäkerhet kommer att kräva nya arbetssätt, innovationer samt investeringar i nya system och ny teknik. Därutöver förväntas den offentliga sektorn, enligt förslag till Datastrategi, leverera data till exempelvis den privata sektorn utan ersättning för nerlagd arbetsinsats. Detta kommer bland annat medföra ett inkomstbortfall för Stockholms stad vilket behöver adderas till de ökade omkostnader som tillkommer vid införandet av nya digitala lösningar. För att säkra hållbar finansiering av det digitala omställningsarbetet är det särskilt viktigt att EU tillgängliggör och tydliggör vilket stöd städer kan förvänta sig för att nå de utsatta målen i de aviserade förslagen.

Stockholms stad föreslår att incitament utvecklas på EU-nivå för att stödja affärsmodeller som gör det möjligt för den offentliga sektorn att finansiera leveransen av exempelvis processade datamängder så som kartprodukter och analyser för att på så vis få stöd till övrig datahantering; så som exempelvis leverans av öppna grunddata.

Stockholms stads digitala omställning försvåras ytterligare om staden på grund av europeisk lagstiftning förhindras att nyttja marknadsledande tjänster från leverantörer i tredje land. EU:s inre marknad behöver stärkas och den europeiska konkurrenskraften ökas för att säkra ett digitalt oberoende EU men detta behöver göras i relation till den utveckling som sker utan för unionens yttre gränser.

Stockholms stad betonar vikten av tillgång till operatörsneutral passiv fiberinfrastruktur för digitaliseringen

Stockholms stad betonar betydelsen och vikten av tillgången till en operatörsneutral passiv infrastruktur för att på så vis underlätta digitaliseringen av stadens olika verksamheter. Utan tillgången till den underliggande infrastrukturen kan den digitala omställningen inte realiseras. Möjligheten för Stockholms stad att tillhandahålla en fiberinfrastruktur, som är tillgänglig och öppen på likvärdiga villkor, påverkas i stor utsträckning av EU och dess regulatoriska regelverk. Stockholms stad vill därför lyfta fram vikten av att i sitt EU-policyarbete fortsatt arbeta med att värna förutsättningarna för denna affärsmodell på EU-nivå.

Stockholms stad betonar vikten av att tydliggöra skillnader och kopplingar mellan befintlig lagstiftning och kommande lagförslag

Kopplingen mellan befintlig lagstiftning (så som GDPR, ”En digital ingång till Europa” samt direktivet om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn) och de aviserade förslagen (bl.a. vitboken om AI och datastrategin) behöver tydliggöras; oklarheter kan försvåra offentliga sektorns digitala utveckling samt implementering av ny EUlagstiftning. Utöver detta behöver lagstiftning inom området digitalisering synkroniseras med övrig lagstiftning så att dessa inte är motstridiga.

Stockholms stad behöver öka den interna samordningen och den externa samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning

De föreslagna målsättningarna inom EU kommer att innebära ett omfattande omställningsarbete inom Stockholms stad vilket kommer att kräva ökad intern samordning. Projekt inom förvaltningar och bolag visar ett behov av ökat tvärsektorielt och horisontellt samarbete inom staden. Exempelvis finns stora utmaningar kring delning av data för analyser inom staden samt mellan Stockholms stad och externa aktörer.

För en framgångsrik, hållbar digital omställning krävs att Stockholms stad även arbetar nära nyckelaktörer: Region Stockholm, näringslivet dit Stockholms stad outsourcat leveransen av it-system, akademien, forskningsinstitut samt exempelvis offentliga myndigheter mellan vilka data köps och säljs. Utöver detta behöver dialog föras med nyckelaktörer så som DIGG – Myndigheten för digital förvaltning, Vinnova – Statens innovationsmyndighet, Infrastrukturdepartementet, SKR – Sveriges kommuner och regioner, samt europeiska, nationella och regionala nätverk med flera.

Utifrån ovan nämnda grundstenar behöver påverkansinsatser genomföras för att betona nödvändiga förändringar i EU:s förslag för att ge Stockholms stad förutsättningar att på bästa sätt utföra den digitala omställningen.

EU:s förslag till revideringar av existerande lagar, nya lagar, strategier och handlingsplaner tangerar varandra i stor utsträckning och berör flertalet av stadens verksamheter. Beroende på omfattningen av varje enskilt förslag kommer insatserna att vara varierande men det är oavsett av särskild vikt att fastställa Stockholms stads övergripande position; detta för att underlätta påverkansarbetet gentemot EU samt gentemot övriga identifierade nyckelaktörer.

Bifogad påverkansplan presenterar en fördjupad bild över EU:s förslag till lagstiftning, direktiv, strategier och handlingsplaner och utvecklar stadens ståndpunkter inom området digitalisering utifrån redan presenterande förslag. Utöver detta kartlägger påverkansplanen nyckelaktörer med vilka Stockholms stad bör samverka i denna fråga. Påverkansplanen kommer att nyttjas som ett levande arbetsdokument, uppdaterat vid behov då ny information tillgängliggörs av exempelvis EU.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att fastslå Stockholms stads övergripande position rörande förslag inom EU:s prioriterade policyområde digitalisering

samt att godkänna påverkansplanen för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering, i enlighet med bilaga 1.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret och remitterats till arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, överförmyndarnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd och Stockholms Stadshus AB.

Kulturnämnden har valt att svara med två separata svar från kulturförvaltningen och stadsarkivet.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 8 december 2020 följande.

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att justera paragrafen omedelbart.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 26 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet *Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering* till arbetsmarknadsnämnden för yttrande.

Den bifogade påverkansplanen presenterar en fördjupad bild över EU:s förslag till lagstiftning, direktiv, strategier och handlingsplaner och utvecklar stadens ståndpunkter inom området digitalisering utifrån redan presenterande förslag.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att påverkansplanen är ett ambitiöst dokument som presenterar en bra bild över EU:s förslag till lagstiftning, direktiv, strategier och handlingsplaner. Förvaltningen ser positivt på EU:s ambitioner på IT-området och de initiativ som aviserats. En ökad digitalisering sker ständigt inom förvaltningens verksamheter och innebär såväl möjligheter som utmaningar.

Förvaltningen delar stadsledningskontorets bedömning att EU kraftigt underskattar kostnaden för en omställning av den storlek som presenteras i bland annat EU:s digitaliseringsstrategi. Omställningen ställer krav på finansiella resurser, tidsutrymme, personella resurser och kunskapen för att genomföra de föreslagna insatserna. Arbetsmarknadsförvaltningen vill specifikt lyfta frågan om stadens användande av produkter inom kommunikation och systemstöd från länder utanför EU och de svårigheter som detta innebär kopplat till bland annat GDPR.

Arbetsmarknadsnämnden föreslås hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Bakgrund

Påverkansplanen för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering tas fram i samarbete med berörda förvaltningar och bolag och är ett arbetsdokument som fungerar

både som en långsiktig plan för arbetet och dokumentation av genomförda aktiviteter i relation till ärendet.

Påverkansplanen presenterar en fördjupad bild över EU:s förslag till lagstiftning, direktiv, strategier och handlingsplaner och utvecklar stadens ståndpunkter inom området digitalisering. Utöver detta kartlägger påverkansplanen nyckelaktörer med vilka Stockholms stad bör samverka i denna fråga.

I europeiska kommissionens prioriteringar för perioden 2019-2024 samt arbetsprogrammet för år 2020 lyfts digitalisering som ett av de mest prioriterade områdena. Utöver att EU måste ”stå rustat för den digitala tidsåldern” så betonar man att digitalisering kan nyttjas som verktyg för en snabbare och mer effektiv grön omställning. Flertalet förslag har aviserats för 2020.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet *Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering* till arbetsmarknadsnämnden för yttrande.

Området IT och digitalisering blir en alltmer integrerad del av stadens verksamheter och ses ofta som en möjliggörare för förändring och effektivisering. Staden har länge arbetat systematiskt med att öka graden av digitalisering genom att tydliggöra riktning och mål genom olika typer av styrdokument. Idag finns ett flertal dokument som är styrande inom IT-området; Ett program för digital förnyelse, Strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad, eStrategi, Strategi för grön IT med flera. Befintliga styrdokument ses nu över och planeras att ersättas med anledning av kommunfullmäktiges beslut i budget 2020 att kommunstyrelsen ska ta fram ett program för kvalitetsutveckling som inkluderar innovation samt IT och digitalisering. Det nya programmet för kvalitetsutveckling kommer även att kompletteras med styrdokument som exempelvis Riktlinjer för informationssäkerhet och Handlingsplan för Artificiell Intelligens (AI), Machine Learning (ML) och automatisering.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utvecklings- och utredningsstaben, i samråd med IT- och kommunikationsstaben, vid arbetsmarknadsförvaltningen.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter och förslag

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att påverkansplanen är ett ambitiöst dokument som presenterar en bra bild över EU:s förslag till lagstiftning, direktiv, strategier och handlingsplaner. Planen utvecklar stadens ståndpunkter inom området digitalisering i vilka arbetsmarknadsförvaltningen i stort håller med. Planen har också på ett tydligt sätt förtydligat de nyckelaktörer med vilka Stockholms stad samverkar och bör samverka med i denna fråga.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser positivt på EU:s ambitioner på IT-området och de initiativ som aviserats. En ökad digitalisering sker ständigt inom förvaltningens verksamheter och förväntas leda till en ökad effektivitet och produktivitet. Utvecklingen på IT-området innebär dock såväl möjligheter som utmaningar.

Arbetsmarknadsförvaltningen delar stadsledningskontorets bedömning att EU kraftigt underskattar kostnaden för en omställning av den storlek som presenteras ibland annat EU:s digitaliseringsstrategi. Omställningen ställer krav på inte bara finansiella resurser utan också tidsutrymme, personella resurser och kunskapen för att genomföra de föreslagna insatserna inom utsatt tidsram. Denna omfattande omställning kan komma att utgöra en utmaning för arbetsmarknadsförvaltningen och Stockholms stad. Arbetsmarknadsförvaltningen vill specifikt lyfta frågan om stadens användande av produkter inom kommunikation, systemstöd med mera från länder utanför EU och de svårigheter som detta innebär kopplat till bland annat GDPR. I praktiken är staden redan förhindrad att använda sig av dessa program och tjänster genom ny EU-lagstiftning. Den 16 juli 2020 meddelade EU-domstolen domen i det så kallade Schrems II-målet. Domstolen slår där fast att Privacy Shield-avtalet mellan EU och USA inte ger ett tillräckligt skydd för personuppgifter när dessa förs över till USA eller andra länder utanför EU.

Arbetsmarknadsnämnden föreslås hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 12 november 2020 följande.

1. Exploateringsnämnden beslutar att besvara remissen i enlighet med kontorets tjänsteutlåtande.
2. Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Särskilt uttalande gjordes av Clara Lindblom m.fl. (V), *bilaga 1*.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 26 oktober 2020 har i huvudsak följande lydelse.

- Stockholms stad stödjer EU:s ambition och ökade fokus på digitalisering och ser överlag positivt på kommissionens ambition inom prioriteringsområdet ”Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern” och de initiativ som aviserats. Digitalisering kan ge ökad effektivitet och produktivitet; såväl möjligheter som utmaningar. Det är dock viktigt att betona att de målsättningar som sätts behöver vara realistiska sett utifrån genomförbarhet och tid.
- Stockholms stad bedömer att EU underskattat kostnaderna och tiden som behövs för det digitala omställningsarbetet som presenteras i exempelvis EU:s digitaliseringsstrategi. Utöver finansiella resurser saknar stadens verksamheter tidsutrymme, personella resurser och kunskapen för att genomföra de föreslagna insatserna inom utsatt tidsram.
- Stockholms stad betonar vikten av tillgång till operatörsneutral passiv fiberinfrastruktur för digitaliseringen. Möjligheten för Stockholms stad att tillhandahålla en fiberinfrastruktur, som är tillgänglig och öppen på likvärdiga villkor, påverkas i stor utsträckning av EU och dess regelverk.
- Stockholms stad betonar vikten av att tydliggöra skillnader och kopplingar mellan befintlig lagstiftning och kommande lagförslag. Utöver detta behöver lagstiftning inom området digitalisering synkroniseras med övrig lagstiftning så att dessa inte är motstridiga.
- Stockholms stad behöver öka den interna samordningen och den externa samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning. Projekt inom förvaltningar och bolag visar ett behov av ökat tvärsektorielt och horisontellt samarbete inom staden. Exempelvis finns stora utmaningar kring delning av data för analyser inom staden samt mellan Stockholms stad och externa aktörer.

Utifrån ovan nämnda grundstenar behöver påverkansinsatser genomföras för att betona nödvändiga förändringar i EU:s förslag för att ge Stockholms stad förutsättningar att på bästa sätt utföra den digitala omställningen. EU:s förslag till revideringar av existerande lagar, nya lagar, strategier och handlingsplaner tangerar varandra i stor utsträckning och berör flertalet av stadens verksamheter. Beroende på omfattningen av varje enskilt förslag kommer insatserna att vara varierande.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av exploateringskontorets administrativa avdelning.

Exploateringskontorets synpunkter

Exploateringskontoret bedömer förslaget till påverkansplan för Stockholms stads EU-policyarbete för området digitalisering som positivt.

Förslaget omfattar breda och komplicerade verksamhetsområden. Kontoret delar bedömningen att EU underskattat kostnaderna och tiden som behövs för det digitala omställningsarbetet som presenteras i exempelvis EU:s digitaliseringsstrategi. Detsamma gäller bedömningen att stadens verksamheter, utöver finansiella resurser, även saknar andra

resurser såsom tid och kompetens för att genomföra de föreslagna insatserna inom utsatt tidsram.

Det är viktigt i sammanhanget att beakta berörda verksamheters möjligheter till initiativ inom IT och digitalisering liksom potentiella svårigheter med alltför omfattande och långtgående stadsgemensamma lösningar för samverkan. Flera exempel på effektiva och avgränsade projekt för samverkan inom IT och digitalisering bedrivs bland annat inom ramen för arbetet med Norra Djurgårdsstaden.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 november 2020 följande.

1. Fastighetsnämnden godkänner och överlämnar kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Fastighetsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Särskilt uttalande gjordes av Clara Lindblom m.fl. (V), *bilaga 1*.

Fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 26 oktober 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Området IT och digitalisering blir alltmer en integrerad del av stadens verksamheter och ses ofta som en möjliggörare för förändring och effektivisering. Idag finns ett flertal dokument som är styrande inom IT-området. Dessa ses nu över och planeras att ersättas. Detta med anledning av kommunfullmäktiges beslut i budget 2020 som innebär att kommunstyrelsen ska ta fram ett program för kvalitetsutveckling som inkluderar innovation samt IT och digitalisering. Det nya programmet för kvalitetsutveckling kommer även att kompletteras med styrdokument som exempelvis Riktlinjer för informationssäkerhet, Handlingsplan för Artificiell Intelligens (AI) samt Machine Learning (ML) och automatisering.

I europeiska kommissionens arbetsprogram 2020 aviseras flertalet nya lagförslag, revideringar och strategier inom området digitalisering. Detta är en början på en långsiktig process.

Stadens långsiktiga påverkansarbete inom området skulle kunna underlättas av ett tydligt ramverk som fastställer Stockholms hållning i frågan och som innehåller en överblick över nyckelaktörer. Stockholms stad bör föra dialog med dessa nyckelaktörer för ett framgångsrikt och långsiktigt arbete med den digitala omställningen.

Ärendets beredning

Den 19 februari 2020 lanserades Europeiska kommissionens digitaliseringsstrategi. Stadsledningskontoret tillsatte en arbetsgrupp bestående av avdelningen för IT och digitalisering, avdelningen för kvalitet och stadsutveckling/enheten för statistik och analys, samt innovationskansliet med internationella enheten som samordnande funktion. Syftet var bland annat att arbeta fram en påverkansplan för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering.

Ärendet har beretts av arbetsgruppen i samarbete med juridiska avdelningen, stadsarkivet, miljöförvaltningen, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret, utbildningsförvaltningen, STOKAB och Stockholm Business Region.

Synpunkter och förslag

Kontoret ser att den påverkansplan som har tagits fram, har ett brett och genomarbetat perspektiv. Planen lyfter centrala aspekter och utmaningar inom området. Detta gäller framförallt det behov av samverkan mellan aktörer och det behov av resurser som är en förutsättning för digital omställning i den omfattning som EU:s underlag beskriver, samt behovet av att lagstiftning som påverkar området inte är motstridig.

Kontoret har i sina digitala utvecklingsprojekt under de senaste åren fått egna erfarenheter inom området som samtliga speglas i föreliggande förslag till påverkansplan.

Kontoret ställer sig positiv till förslaget i sin helhet.

Idrottsnämnden

Idrottsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 oktober 2020 följande.

Idrottsnämnden beslutar att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 22 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Kommunstyrelsen har remitterat till idrottsnämnden att yttra sig över sitt beslut om position rörande förslag inom EU:s prioriterade policyområde digitalisering samt att godkänna påverkansplanen för stadens EU-policyarbete inom området digitalisering.

Idrottsnämnden ska tillsammans med flera andra remissinstanser yttra sig över motionen senast 2020-11-20.

Förvaltningen ställer sig bakom analysen och förslagen har inget att erinra mot eller anföra ytterligare rörande den övergripande positionen eller påverkansplanen.

Remissen

I europeiska kommissionens prioriteringar för perioden 2019–2024 samt arbetsprogrammet för år 2020 lyfts digitalisering som ett av de mest prioriterade områdena. Utöver att EU måste ”stå rustat för den digitala tidsåldern” så betonar man att digitalisering kan nyttjas som verktyg för en snabbare och mer effektiv grön omställning. Flertalet förslag har aviserats för 2020. Dessa redovisas i remissmaterialet.

Kommunstyrelsen har beslutat om stadens övergripande position samt en påverkansplan inom området digitalisering. Där görs bland annat en analys av de olika förslagens påverkan på staden samt möjligheter och utmaningar som följer med förslagen.

Ärendets beredning

Kommunstyrelsen har i ett ärende beslutat att fastslå stadens övergripande position rörande förslag inom EU:s prioriterade policyområde digitalisering samt att godkänna påverkansplanen för stadens EU-policyarbete inom området digitalisering. Ärendet har därefter remitterats inom staden. Remissen har på idrottsförvaltningen be-retts av strategiska staben och IT-enheten på administrativa avdelningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen anser att det är bra att det finns en tydlig position att utgå från i det vardagliga digitaliseringsarbetet. Det är också positivt att initiativärendet så tydligt lyfter fram såväl möjligheter som risker med de planerade EU-besluten. Därför föreslår förvaltningen att idrottsnämnden ställer sig positiv till den övergripande positionen samt påverkansplanen för stadens EU-policyarbete inom området digitalisering.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 oktober 2020 följande.

Kulturnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 9 oktober 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret har tagit fram ett förslag till påverkansplan för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering. Påverkansplanen ska fungera både som en långsiktig plan för arbetet och en dokumentation av genomförda aktiviteter. I ärendet

sammanställs de viktigaste lagstiftande och icke-lagstiftande åtgärderna inom EU de kommande åren som kommer att påverka Stockholms stad verksamhet, samt Stockholms stads övergripande position inom EU:s policyområde digitalisering. Vidare innehåller påverkansplanen en lista över regionala och nationella aktörer som är viktiga samverkanspartners för staden i påverkansarbetet.

Kulturförvaltningen instämmer med de ståndpunkter som förs fram i påverkansplanen, och anser att det är värdefullt att staden har ett gemensamt ramverk för dessa frågor. Det som sägs i påverkansplanen gällande utmaningarna med rekrytering och kompetensutveckling stämmer väl överens med de analyser som kulturförvaltningen har gjort. Här kan kulturförvaltningens arbete med kompetensutvecklingsprojektet Digit or Die, som drivs med stöd av Europeiska socialfonden (ESF), lyftas som ett exempel på hur staden kan arbeta med dessa frågor.

UTLÅTANDE

Remissen

Stadsledningskontoret har i samarbete med juridiska avdelningen, stadsarkivet, miljöförvaltningen, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret, utbildningsförvaltningen, STOKAB och Stockholm Business Region tagit fram ett förslag till påverkansplan för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering. Påverkansplanen ska fungera både som en långsiktig plan för arbetet och en dokumentation av genomförda aktiviteter.

I ärendet sammanställs de viktigaste lagstiftande och icke-lagstiftande åtgärderna inom EU de kommande åren som kommer att påverka Stockholms stad verksamhet, samt Stockholms stads övergripande position inom EU:s policyområde digitalisering. Stadens position utgår från följande grundstenar:

- Stockholms stad stödjer EU:s ambition och ökade fokus på digitalisering
- Stockholms stad bedömer att EU underskattat kostnaderna och tiden som behövs för det digitala omställningsarbetet
- Stockholms stad betonar vikten av tillgång till operatörsneutral passiv fiberinfrastruktur för digitaliseringen
- Stockholms stad betonar vikten av att tydliggöra skillnader och kopplingar mellan befintlig lagstiftning och kommande lagförslag
- Stockholms stad behöver öka den interna samordningen och den externa samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning

Vidare innehåller påverkansplanen en lista över regionala och nationella aktörer som är viktiga samverkanspartners för staden i påverkansarbetet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av administrativa staben vid kulturförvaltningen.

Förvaltningens synpunkter

Kulturförvaltningen instämmer med de ståndpunkter som förs fram i påverkansplanen, och anser att det är värdefullt att staden har ett gemensamt ramverk för dessa frågor. Området digitalisering berör alla kulturförvaltningens verksamheter, och kulturförvaltningens bedömning är därför att det digitala omställningsarbetet kommer få en stor påverkan under de kommande åren. Kulturförvaltningen anser att det är särskilt viktigt att, som staden redan gör, betona de tidsmässiga och ekonomiska aspekterna.

Kompetensutveckling och rekrytering

Det som sägs i påverkansplanen gällande utmaningarna med rekrytering och kompetensutveckling stämmer väl överens med de analyser som kulturförvaltningen har gjort. Kulturförvaltningen driver under åren 2019-2022 kompetensutvecklingsprojektet Digit or Die, med syftet att medarbetare och chefer på kulturförvaltningen ska öka sin digitala kompetens genom att utveckla färdigheter, förståelse och tankar kring digitala vanor samt nya digitala arbetssätt. Projektet har beviljats 12 mkr i stöd av Europeiska Socialfonden (ESF). Stödet från ESF har varit en förutsättning för att projektet ska kunna genomföras. I ett långsiktigt perspektiv ser kulturförvaltningen att liknande satsningar kommer att vara

nödvändiga för att säkra kompetensen inom området digitalisering. Förvaltningen delar gärna med sig av erfarenheter från projektet med stadens övriga verksamheter.

Kulturnämnden (Stadsarkivet)

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 oktober 2020 följande.

Kulturnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Stadsarkivets tjänsteutlåtande daterat den 9 oktober 2020 har i huvudsak följande lydelse.

EU lyfter fram digitalisering som ett av de mest prioriterade områdena för de närmaste åren. Flera nya lagförslag och strategier aviseras. SLK för i remissen fram behovet av att staden tar fram ett tydligt ramverk som fastställer Stockholms hållning i frågan för att underlätta påverkansarbete och implementering. Den position som föreslås innebär att staden stöder EU:s ambitioner för den digitala omställningen men att kostnad och tidsåtgång underskattas. SLK för vidare fram behovet av ändamålsenlig lagstiftning, behovet av ökad intern samverkan och neutral fiberinfrastruktur.

Stadsarkivet stöder att en övergripande position tas fram med föreslaget innehåll, Stadsarkivet lyfter även behovet av att inkludera medborgarnytta som utgångspunkt. Stadsarkivet för även fram behovet av en lagstiftning som underlättar informationsflödet i den digitala förvaltningen.

Underlag för beslut

Stockholms stadsarkiv har fått tillfälle att yttra sig över tjänsteutlåtandet Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering, med bilagd påverkansplan, Dnr KS 2020/671. Remissen ska besvaras senast 2020-11-20.

UTLÅTANDE

Remissen

I europeiska kommissionens prioriteringar för perioden 2019–2024 lyfts digitalisering som ett av de mest prioriterade områdena. Området it och digitalisering blir en alltmer integrerad del av stadens verksamheter och ses ofta som en möjliggörare för förändring och effektivisering. Staden har länge arbetat systematiskt med att öka graden av digitalisering och idag finns ett flertal dokument som är styrande inom it-området bl a Ett program för digital förnyelse och Strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad.

I europeiska kommissionens arbetsprogram 2020 aviseras flertalet nya lagförslag, revideringar och strategier inom området digitalisering – en början på en långsiktig process. Stadsledningskontoret konstaterar i sitt tjänsteutlåtande att staden endast i begränsad omfattning arbetat med policypåverkan inom området och att stadens långsiktiga påverkansarbete skulle underlättas av ett tydligt ramverk som fastställer Stockholms hållning i frågan och som innehåller en överblick över nyckelaktörer med vilka Stockholms stad samverkar.

Stadsledningskontoret föreslår att stadens övergripande position inom EU:s policyområde digitalisering bygger på följande grundstenar:

- Stockholms stad stödjer EU:s ambition och ökade fokus på digitalisering
- Staden bedömer att EU underskattat kostnader och tidsåtgång för det digitala omställningsarbetet
- Staden betonar vikten av operatörsneutral fiberinfrastruktur
- Staden betonar vikten av att tydliggöra skillnader och kopplingar mellan befintlig lagstiftning och kommande lagförslag
- Staden behöver öka den interna samordningen och den externa samverkan för en framgångsrik och hållbar digital omställning.

Stadsledningskontoret bilägger även en påverkansplan som presenterar en fördjupad bild över EU:s förslag till lagstiftning och strategier och som utvecklar stadens ståndpunkter inom området. Utöver detta kartlägger påverkansplanen nyckelaktörer med vilka Stockholms stad bör samverka.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelning Arkiv och informationsförsörjning.

Jämställdhetsanalys

Stadsarkivet bedömer att förslaget inte innehåller förslag med särskild påverkan ur ett jämställdhetsperspektiv.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Stadsarkivet ser positivt på att staden fastställer en övergripande position rörande digitalisering för att underlätta långsiktigt påverkansarbete och det egna fortsatta arbetet med implementering.

Stadsarkivet stöder de punkter som förs fram som stadens övergripande position.

Stadsarkivet skulle dock gärna se att även användarperspektivet och medborgarnytta finns med som utgångspunkt i beskrivningen av stadens position.

Stadsarkivet stöder att det är viktigt att tydliggöra kopplingar mellan befintlig lagstiftning och kommande lagförslag. Digitaliseringen innebär utmaningar då det gäller att anpassa lagstiftning både på EU-nivå och nationell nivå. En komplikation som Stadsarkivet vill peka på i sammanhanget är att lagstiftningens fokus på myndighetsgränser försvårar ett smidigt flöde av information mellan myndigheter. Då information i en process passerar en myndighetsgräns uppstår konsekvenser i form av att den blir allmän handling och sekretessregler slår till vilket kan hämma effektiviteten.

Påverkansplanen listar aktörer som är centrala för staden gällande samverkan för digitalisering. Stadsarkivet vill nämna några ytterligare aktörer som vi samverkar med. Frågan att införa och utveckla fungerande e-arkivlösningar är central för att uppnå en digital förvaltning. I detta arbete har vi samverkan med Riksarkivet och Statens servicecenter som har ett uppdrag att utveckla en e-arkivtjänst för myndigheter. Inom den del av digitaliseringsarbetet som handlar om att digitalisera kulturarvet för att kunna tillgängliggöra det, har Riksantikvarieämbetet och dess verksamhet inom Digisam en central roll.

Kyrkogårdsnämnden

Kyrkogårdsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2020 följande.

Kulturnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Kyrkogårdsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 29 juli 2020 har i huvudsak följande lydelse.

I europeiska kommissionens prioriteringar för perioden 2019-2024 samt arbetsprogrammet för år 2020 lyfts digitalisering som ett av de mest prioriterade områdena. Utöver att EU måste ”stå rustat för den digitala tidsåldern” så betonar man att digitalisering kan nyttjas som verktyg för en snabbare och mer effektiv grön omställning. Flertalet förslag har aviserats för 2020.

Stadsledningskontoret ser överlag positivt på kommissionens ambitioner. De åtgärder och initiativ som aviserats kan komma att medföra positiv utveckling inom stadens förvaltningar och bolag. Det är dock förvaltningarnas och bolagens samlade bedömning att EU kraftigt underskattar kostnaden för en omställning av denna storlek; omfattningen på detta omställningsarbete kommer att utgöra en utmaning för Stockholms stad. Därutöver finns behov av att tydliggöra kopplingen mellan existerande lagstiftning och aviserade förslag; oklarheter kan försvåra offentliga sektorns digitala utveckling samt implementering av EU-

lagstiftning. Utifrån detta behöver påverkansinsatser genomföras för att betona nödvändiga förändringar i EU:s förslag för att ge Stockholms stad goda förutsättningar att på bästa sätt utföra den digitala omställningen. Stadsledningskontoret framhäver även behovet av ökad intern samordning och extern samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning.

Stadsledningskontoret anser att det är särskilt viktigt att fastställa stadens övergripande position i denna fråga baserat på förvaltningars och bolags prioriteringar för att underlätta det långsiktiga påverkansarbetet och därmed även implementeringsarbetet.

Beredning

Remissvaret har beretts inom administrativa avdelningen.

Kyrkogårdsförvaltningens synpunkter

Förvaltningen är positiv till förslaget till Stockholms stad Eupolicyarbete inom området digitalisering och tycker att stadsledningskontorets synpunkter och förslag är genomtänkta. Framför allt vill förvaltningen betona punkten ”Stockholms stad behöver öka den interna samordningen och den externa samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning” som extra viktig.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 november 2020 följande.

1. Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 13 oktober 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Kommunstyrelsen har, till miljö- och hälsoskyddsnämnden för yttrande, remitterat förslag till påverkansplan och övergripande position för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering. Ytrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 2020-11-20.

Ärendet

Stadsledningskontoret föreslår att Stockholms stads övergripande position inom EU:s policy området digitalisering bygger på följande grundstenar:

- Stockholms stad stödjer EU:s ambition och ökade fokus på digitalisering

Stockholms stad har flera goda exempel där digitalisering i ordinarie verksamhet samt i projekt och innovationsinitiativ lett till ett positivt utvecklingsarbete. För att fortsatt kunna möta de ökade krav som stadens medborgare, näringsliv och besöks-näring ställer på förvaltningarnas och bolagens tjänster behöver arbetet med digitalisering ständigt utvecklas. Stödåtgärder och lagstiftning som stimulerar denna utveckling välkomnas. Det är dock viktigt att betona att de målsättningar som sätts behöver vara realistiska sett utifrån genomförbarhet och tid.

- Stockholms stad bedömer att EU underskattat kostnaderna och tiden som behövs för det digitala omställningsarbetet

Det är förvaltningarnas och bolagens samlade bedömning att EU kraftigt underskattar kostnaden för en omställning av den storlek som presenteras i exempelvis EU:s digitaliserings-strategi. Utöver finansiella resurser saknar stadens verksamheter tidsutrymme, personella resurser och kunskapen för att genomföra de föreslagna insatserna inom utsatt tidsram. Omfattningen på detta omställningsarbete kan därmed komma att utgöra en utmaning för Stockholms stad. EU:s prioritering av

- ny teknik,
- öppen data och
- cybersäkerhet

kommer att kräva nya arbetssätt, innovationer samt investeringar i nya system och ny teknik.

Den offentliga sektorn förväntas, enligt förslag till Datastrategi, leverera data till exempelvis den privata sektorn utan ersättning för nerlagd arbetsinsats. För att säkra hållbar finansiering av det digitala omställningsarbetet är det särskilt viktigt att EU tillgängliggör och tydliggör vilket stöd städer kan förvänta sig för att nå de utsatta målen i de aviserade förslagen.

Stockholms stad föreslår att incitament utvecklas på EU-nivå för att stödja affärsmodeller som gör det möjligt för den offentliga sektorn att finansiera leveransen av exempelvis processade datamängder så som kartprodukter och analyser för att på så vis få stöd till övrig datahantering så som exempelvis leverans av öppna grunddata.

Stockholms stads digitala omställning försvåras ytterligare om staden på grund av europeisk lagstiftning förhindras att nyttja marknadsledande tjänster från leverantörer i tredje land. EU:s inre marknad behöver stärkas och den europeiska konkurrens-kraften ökas för att säkra ett digitalt oberoende EU men detta behöver göras i relation till den utveckling som sker utan för unionens yttre gränser.

- Stockholms stad betonar vikten av tillgång till operatörsneutral passiv fiberinfrastruktur för digitaliseringen

Denna behöva för att underlätta digitaliseringen av stadens olika verksamheter. Möjligheten för Stockholms stad att tillhandahålla en fiberinfrastruktur, som är tillgänglig och öppen på likvärdiga villkor, påverkas i stor utsträckning av EU och dess regulatoriska regelverk. Stockholms stad vill därför lyfta fram vikten av att i sitt EU-policyarbete fortsatt arbeta med att värna förutsättningarna för denna affärsmodell på EU-nivå.

- Stockholms stad betonar vikten av att tydliggöra skillnader och kopplingar mellan befintlig lagstiftning och kommande lagförslag

Kopplingen mellan befintlig lagstiftning (så som GDPR, ”En digital ingång till Europa” samt direktivet om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn) och de aviserade förslagen (bl.a. vitboken om AI och datastrategin) behöver tydliggöras eftersom oklarheter kan försvåra den offentliga sektorns digitala utveckling och implementering av ny EU-lagstiftning. Utöver detta behöver lagstiftning inom området digitalisering synkroniseras med övrig lagstiftning så att dessa inte är motstridiga.

- Stockholms stad behöver öka den interna samordningen och den externa samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning

De föreslagna målsättningarna inom EU kommer att kräva ökad samordning och samarbete inom staden. Exempelvis finns stora utmaningar kring delning av data för analyser inom staden samt mellan Stockholms stad och externa aktörer. För en framgångsrik, hållbar digital omställning krävs att Stockholms stad även arbetar nära nyckelaktörer: Region Stockholm, näringslivet dit Stockholms stad outsourcat leveransen av it-system, akademin, forskningsinstitut samt exempelvis offentliga myndigheter mellan vilka data köps och säljs. Utöver detta behöver dialog föras med nyckelaktörer så som DIGG – Myndigheten för digital förvaltning, Vinnova – Statens innovationsmyndighet, Infrastrukturdepartementet, SKR – Sveriges kommuner och regioner, samt europeiska, nationella och regionala nätverk med flera.

Utifrån ovan nämnda grundstenar behöver påverkansinsatser genomföras för att betona nödvändiga förändringar i EU:s förslag för att ge Stockholms stad förutsättningar att på bästa sätt utföra den digitala omställningen.

EU:s förslag till revideringar av existerande lagar, nya lagar, strategier och handlingsplaner tangerar varandra i stor utsträckning och berör flertalet av stadens verksamheter. Beroende på omfattningen av varje enskilt förslag kommer insatserna att vara varierande men det är oavsett av särskild vikt att fastställa Stockholms stads övergripande position för att underlätta påverkansarbetet gentemot EU samt gentemot övriga identifierade nyckelaktörer.

Påverkansplanen för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering presenterar en fördjupad bild över EU:s förslag till lagstiftning, direktiv, strategier och handlingsplaner och utvecklar stadens ståndpunkter inom området digitalisering utifrån redan presenterande förslag. Utöver detta kartlägger påverkansplanen nyckelaktörer med vilka Stockholms stad bör samverka i denna fråga. Påverkansplanen kommer att nyttjas som ett levande arbetsdokument, uppdaterat vid behov då ny information tillgängliggörs av exempelvis EU.

Staden tar nu fram ett program för kvalitetsutveckling som inkluderar innovation samt it och digitalisering. Det nya programmet för kvalitetsutveckling kommer även att kompletteras med styrdokument som exempelvis Riktlinjer för informationssäkerhet och Handlingsplan för Artificiell Intelligens (AI), Machine Learning (ML) och automatisering

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att fastslå Stockholms stads övergripande position rörande förslag inom EU:s prioriterade policyområde digitalisering samt att godkänna påverkansplanen för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering, i enlighet med föreslagen påverkansplan.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Miljöförvaltningen ser många vinster med digitalisering och ser positivt på de förslag som EU belyser. Förvaltningen vill samtidigt betona att prioriteringar ska vägledas av förutsättningar och långsiktiga behov för en hållbar utveckling i stadens alla verksamheter.

Underlaget i remissen (se bilagor) utgör en bra och läsvärd sammanfattning av initiativ inom digital utveckling på olika nivåer.

I en hållbar digital utveckling bör en kostnadseffektiv förvaltning ingå som en av hörnstenarna så att tyngdpunkten inte bara hamnar på utveckling. Detta för att kostnaden för digitala systems fortlevnad inte i onödan ska tynga verksamheterna. De gemensamma tekniska plattformar som tas fram eller redan nyttjas måste erbjuda verksamheterna enkel, kostnadseffektiv och säker drift på lång sikt, utan resurskrävande omkostnader vid till exempel uppdateringar och vidareutveckling.

För att ha möjlighet att komma till tals och påverka, behöver staden ha klart för sig vilka nyckelaktörer med vilka Stockholms stad bör föra dialog med för ett framgångsrikt, långsiktigt arbete med den digitala omställningen. Stockholms stad behöver öka den interna samordningen och den externa samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning.

Miljöförvaltningen har antagit och arbetar aktivt med en lokal färdplan för digital utveckling. Planen pekar ut följande områden som särskilt angelägna: Digital miljö; Medarbetarskap, ledarskap och digital kompetens; Verksamhetsprocesser utifrån målgruppernas behov; Effektivt samarbete och kommunikation samt Strukturer för innovation och utveckling.

Den senaste tidens utveckling med bland annat ökat arbete på distans har ytterligare belyst betydelsen och nyttan av en allmän höjning av digital kompetens.

Servicenämnden

Servicenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 november 2020 följande.

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Serviceförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 15 oktober 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från servicenämnden angående Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering. Yttrandet ska vara stadsledningskontoret tillhanda senast den 20 november 2020.

Ärendet

Remissen innefattar stadsledningskontorets påverkansplan för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering och tas fram i samarbete med berörda förvaltningar och bolag. Planen är ett arbetsdokument som ska fungera både som en långsiktig plan för arbetet och dokumentation av genomförda aktiviteter i relation till ärendet. Påverkansplanen kommer att uppdateras vid behov då ny information tillgängliggörs av exempelvis EU.

Påverkansplanen presenterar en fördjupad bild över EU:s förslag till lagstiftning, direktiv, strategier och handlingsplaner och utvecklar stadens ståndpunkter inom området digitalisering. Utöver detta kartlägger påverkansplanen nyckelaktörer med vilka Stockholms stad bör samverka i denna fråga.

I europeiska kommissionens prioriteringar för perioden 2019–2024 samt arbetsprogrammet för år 2020 lyfts digitalisering som ett av de mest prioriterade områdena. I stadsledningskontorets ärende är de överlag positiva gällande kommissionens ambitioner.

Stadsledningskontoret föreslår att Stockholms stads övergripande position inom EU:s policy området digitalisering bygger på ett antal *grundstenar*:

- Stockholms stad stödjer EU:s ambition och ökade fokus på digitalisering
- Stockholms stad bedömer att EU underskattat kostnaderna och tiden som behövs för det digitala omställningsarbetet
- Stockholms stad betonar vikten av tillgång till operatörsneutral passiv fiberinfrastruktur för digitaliseringen
- Stockholms stad betonar vikten av att tydliggöra skillnader och kopplingar mellan befintlig lagstiftning och kommande lagförslag
- Stockholms stad behöver öka den interna samordningen och den externa samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom staben.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till förslaget och anser att påverkansplanen utvecklar stadens ståndpunkter inom området digitalisering.

För att nå EU:s föreslagna målsättningar gällande digitalisering kommer staden, precis som ärendet beskriver, behöva göra ett omfattande omställningsarbete, vilket kommer att kräva ökad intern samordning. Förvaltningen välkomnar både intern samordning och samverkan gällande alla delar inom digitalisering. Förvaltningen anser att det är positivt att påverkansplanen kartlägger nyckelaktörer med vilka Stockholms stad bör samverka i denna fråga.

Förvaltningen anser att det är positivt att befintliga styrdokument för området ses över av stadsledningskontoret och planeras att ersättas med ett program för kvalitetsutveckling som inkluderar innovation samt it och digitalisering.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 november 2020 följande.

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar till kommunstyrelsen på remiss om Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Särskilt uttalande gjordes av Jan Jönsson (L), Ole-Jörgen Persson m.fl. (M), Mariana Moreira Duarte (MP), Kristin Jacobsson (C) och Michaela Hollis (KD), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 4 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Kommunstyrelsen har skickat Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering på remiss till socialnämnden med flera nämnder. Sista svarsdag är 2020-11-20.

I europeiska kommissionens prioriteringar för perioden 2019-2024 och arbetsprogrammet för 2020 lyfts digitalisering som ett av de mest prioriterade områdena. Utöver att EU måste stå ”rustat för den digitala tidsåldern” så betonar man vikten av att digitalisering kan bidra till en snabbare och effektivare grön omställning. Kommissionens arbetsprogram 2020 aviserar flera nya lagförslag, revideringar och strategier inom området digitalisering.

Stockholms stad har sedan tidigare i låg omfattning arbetat med policypåverkan inom området och ser att det långsiktiga påverkansarbetet skulle gynnas av ett tydligt ramverk i form av en påverkansplan som fastställer Stockholms hållning i frågan.

Ärendet

Inom ramen för europeiska kommissionens prioriterade område ”Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern” kommer EU presentera ett antal lagstiftande och icke-lagstiftande åtgärder som kommer att påverka Stockholms stads verksamhet. Dessa är Digitaliseringsstrategin, Datastrategin, Vitbok om AI, Handlingsplan för digital utbildning, Lagen om digitala tjänster, Rapport om implementeringen av GDPR, Revidering av Direktivet om säkerhet i nätverks och informationssystem (NIS-direktivet), samt revidering av eIDAS.

Digitala strategin ”Att forma EU:s digitala framtid”

Den digitala strategin (2020:67) (icke-lagstiftande, inga öppna samråd) publicerades den 19 januari 2020. Strategin fokuserar på att forma EU:s digitala framtid med målet att uppnå digitalt oberoende och bli mer konkurrenskraftig gentemot globala teknikjättar för att kunna göra egna val gällande utifrån egna värderingar och regler. EU:s digitala strategi tar avstamp i hållbar utveckling och ska leda till en datadriven ekonomi.

Datastrategin

Datastrategin (2020:66) (icke-lagstiftande, kan medföra kommande lagstiftande förslag, öppet samråd) ska se till att EU går i spetsen för ett datadrivet samhälle. Det övergripande syftet med strategin är att skapa en inre marknad, där data, som inte är personuppgifter, kan flöda fritt mellan länder och sektorer och användas av företag, forskare och förvaltningar i hela EU på lika villkor.

Vitboken om AI

Vitboken om AI (2020:65) (vitbok om kommande lagförslag, öppet samråd) inkluderar så väl förslag för att stimulera investering i forskning och innovation, öka kompetensutveckling inom området, stödja näringslivets engagemang samt bland annat förslag på framtida standardiseringar. Vitboken inkluderar även skrivningar om den offentliga sektorns arbete med AI.

Handlingsplan för digital utbildning

2018 antog kommissionen en handlingsplan för digital utbildning (2018:022) (icke-lagstiftande, öppet samråd) med elva åtgärder som ska stödja användningen av digital teknik för undervisning och lärande, utveckla digital kompetens och digitala färdigheter samt förbättra utbildningen genom bättre analyser och prognoser.

Lagen om digitala tjänster

Europeiska kommissionen har aviserat en ny lag om digitala tjänster (lagstiftande, öppet samråd) med fokus på ansvars- och säkerhetsregler för digitala plattformar, tjänster och produkter samt utvecklingen av den digitala inre marknaden.

Rapport om implementeringen av dataskyddsförordningen, GDPR

Dataskyddsförordningen (The General Data Protection Regulation – GDPR) (2016:679) (lagstiftande, öppet samråd om rapporten) är till för att skydda enskildas grundläggande rättigheter och friheter, särskilt enskildas rätt till skydd av personuppgifter.

Europeiska kommissionen har aviserat att relevant existerande EU-lagstiftning kommer att under året justeras utifrån dataskyddsperspektivet.

Revidering av direktivet om säkerhet i nätverks och informationssystem, NIS

NIS-direktivet (2016:1148) (lagstiftande, öppet samråd om revideringen) antogs av EU 2016 och genomfördes i Sverige 2018 genom lagen om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster (2018:1174). Reglerna omfattar leverantörer av samhällsviktiga tjänster och digitala tjänster i både privat och offentlig sektor.

Revidering av NIS-direktivet har aviserats till fjärde kvartalet, år 2020.

Revidering av EU-förordningen om e-legitimation, eIDAS

EU-förordningen eIDAS (2014:910) (lagstiftande, öppet samråd om revideringen) innebär att det från och med den 29 september 2018 är obligatoriskt för offentliga e-tjänster att tillåta inloggning även med utländska e-legitimationer. Lagkravet omfattar alla e-tjänster där man loggar in med exempelvis BankID eller Mobilt BankID.

Samordning med nationellt remiss- och implementeringsarbete av EU-lagstiftning

Stadens arbete med att påverka EU-policyutvecklingen inom området digitalisering föreslås samordnas med det pågående remiss- och implementeringsarbetet på nationell nivå av EU-lagstiftning inom områden så som ”En digital ingång till Europa” (2018:1724) (lagstiftande) samt direktivet om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (EU 2010:566) och antagandet av ”Listan om värdefulla datamängder” kopplat till denna (lagstiftande).

Stadsledningskontorets position och huvudsakliga synpunkter

Stadsledningskontoret föreslår att Stockholms stads övergripande position inom EU:s policy området digitalisering bygger på följande grundstenar:

Stockholms stad stödjer EU:s ambition och ökade fokus på digitalisering

Det är dock viktigt att betona att de målsättningar som sätts behöver vara realistiska sett utifrån genomförbarhet och tid.

Stockholms stad bedömer att EU underskattat kostnaderna och tiden som behövs för det digitala omställningsarbetet

Det är förvaltningarnas och bolagens samlade bedömning att EU kraftigt underskattar kostnaden för en omställning av den storlek som presenteras i exempelvis EU:s digitaliseringsstrategi. EU:s prioritering av ny teknik, öppen data och cybersäkerhet kommer att kräva nya arbetssätt, innovationer samt investeringar i nya system och ny teknik.

Stockholms stads digitala omställning försväras ytterligare om staden på grund av europeisk lagstiftning förhindras att nyttja marknadsledande tjänster från leverantörer i tredje land.

Stockholms stad betonar vikten av tillgång till operatörsneutral passiv fiberinfrastruktur för digitaliseringen

Den underliggande infrastrukturen är en förutsättning för realisering av den digitala omställningen. Möjligheten för Stockholms stad att tillhandahålla en fiberinfrastruktur påverkas i stor utsträckning av EU och dess regulatoriska regelverk.

Stockholms stad betonar vikten av att tydliggöra skillnader och kopplingar mellan befintlig lagstiftning och kommande lagförslag

Kopplingen mellan befintlig lagstiftning (så som GDPR, ”En digital ingång till Europa” samt direktivet om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn) och de aviserade förslagen (bl.a. vitboken om AI och datastrategin) behöver tydliggöras, Utöver detta behöver lagstiftning inom området digitalisering synkroniseras med övrig lagstiftning så att dessa inte är motstridiga.

Stockholms stad behöver öka den interna samordningen och den externa samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning

De föreslagna målsättningarna inom EU kommer att kräva ökad intern samordning, då tidigare projekt visar ett behov av ökat tvärsektorielt och horisontellt samarbete inom staden.

För en framgångsrik, hållbar digital omställning krävs att Stockholms stad även arbetar nära nyckelaktörer som till exempel Region Stockholm, näringslivet och akademien. Utöver detta behöver dialog föras med nyckelaktörer så som till exempel DIGG – Myndigheten för digital förvaltning, Vinnova – Statens innovationsmyndighet, Infrastrukturdepartementet och SKR – Sveriges kommuner och regioner

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av administrativa avdelningen, avdelningen för stadsövergripande sociala frågor och staben. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 11 november.

Funktionshinderområdet har haft möjlighet att behandla ärende 12 november.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ser positivt på att stadsledningskontoret tagit fram en påverkansplan avseende Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering. Då EU:s förslag till revideringar av existerande lagar, nya lagar, strategier och handlingsplaner i olika utsträckning berör förvaltningen så kommer ett ramverk som tydliggör Stockholms stads övergripande position och hållning i frågan underlätta stadens påverkansarbete. Förvaltningen anser att beskrivna påverkansinsatser behöver genomföras och vill särskilt lyfta fram några områden.

Förvaltningen vill understryka vikten av att inte underskatta omfattningen av den förändring som den digitala omställningen innebär. Då förvaltningens verksamheter primärt är inriktade på interaktion och stöd mellan människor så innebär nya arbetssätt och ny teknik ett stort steg. Förutom behov av finansiella och personella resurser så krävs ny kompetens och fokus på förändringsledning för att hantera omställningen. Förvaltningen vill också peka på vikten av IT-säkerhet i sammanhanget. Den digitala omställningen medför hantering av stora mängder data, vilken i förvaltningens fall är känslig sådan. Därmed är det av stor vikt att tekniken erbjuder tillräcklig säkerhet för verksamhetens behov.

Vidare vill förvaltningen lyfta betydelsen av tillgång till operatörsneutral passiv fiberinfrastruktur då denna är en förutsättning för den digitala omställningen. Den underliggande infrastrukturen krävs för utbyggnad av till exempel mobila tjänster och utbyggnad inom området Internet of Things (IoT) i syfte att möjliggöra nya stöd för både förvaltningens målgrupp och medarbetare.

Förvaltningen vill även poängtera värdet av synkronisering av befintlig och kommande lagstiftning då just motstridig lagstiftning är något som försvårar den digitala omställningen. Digitalisering möjliggör nya arbetssätt och därmed även nya sätt att lagra och utbyta information. Då förvaltningens data är av mer känslig karaktär så kan vidareutnyttjande av data och till exempel utveckling inom AI innebära även etiska utmaningar och därmed blir harmonisering av lagstiftning extra viktig.

Förvaltningen saknar tillgänglighetsperspektivet i påverkansplanen och vill peka på vikten att även det lyfts in. EU:s tillgänglighetsdirektiv trädde i kraft våren 2019 och är idag Lag (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Lagen påverkar både stadens medarbetare och förvaltningens målgrupper inom socialtjänst samt stadens näringsliv.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 12 november 2020 följande.

1. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 22 oktober 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Europeiska kommissionen beskriver i arbetsprogrammet för år 2020 prioriteringen att Europa ska stå rustat för den digitala tidsåldern. Europa ska bli mer konkurrenskraftigt gentemot globala teknikjättar genom att prioritera investeringar i digital teknik och inte minst ska den offentliga sektorn kunna möta de ökande krav som samhället och medborgarna ställer.

Stadsledningskontoret bedömer att det är särskilt viktigt att fast-ställa stadens övergripande position i denna fråga, baserat på förvaltningars och bolags prioriteringar, för att underlätta det långsiktiga påverkansarbetet och därmed även implementeringsarbetet.

Förslaget har remitterats brett i staden.

Remissens huvudsakliga innehåll

Här beskrivs först stadsledningskontorets syn på utgångspunkterna som påverkansplanen utgår från. Därefter beskrivs stadsledningskontorets förslag till ständpunkter.

Utgångspunkter

Området IT och digitalisering blir en alltmer integrerad del av stadens verksamheter och ses ofta som en möjliggörare för förändring och effektivisering. Staden har länge arbetat systematiskt med att öka graden av digitalisering genom att tydliggöra riktning och mål genom olika typer av styrdokument. Idag finns ett flertal dokument som är styrande inom IT-området; Ett program för digital förnyelse, Strategi för Stockholm som smart och uppkopplad stad, e-Strategi, Strategi för grön IT med flera. Befintliga styrdokument ses nu över och planeras att ersättas med anledning av kommunfullmäktiges beslut i budget 2020 att kommunstyrelsen ska ta fram ett program för kvalitetsutveckling som inkluderar innovation samt IT och digitalisering. Det nya programmet för kvalitetsutveckling kommer även att kompletteras med styrdokument som exempelvis Riktlinjer för informationssäkerhet och Handlingsplan för Artificiell Intelligens (AI), Machine Learning (ML) och automatisering.

I europeiska kommissionens arbetsprogram 2020 aviseras flertalet nya lagförslag, revideringar och strategier inom området digitalisering – en början på en långsiktig process.

Utöver samrådsvaret till revideringen av det fd PSI-direktivet (*Rev. antagen av EU 20 juni 2019: "Direktivet om öppna data och vidare utnyttjande av information från den offentliga sektorn"*) (KS 2018/1628) samt svaret till konsultationen om EU:s *"Rapport om den allmänna dataskyddsförordningen"* (KS 2020/671) har Stockholms stad inte arbetat med policypåverkan inom området.

Inom ramen för kommissionens prioriterade område "Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern" kommer EU presentera ett antal lagstiftande och icke-lagstiftande åtgärder som kommer att påverka Stockholms stads verksamhet, så som: Digitaliseringsstrategin; Datastrategin; Vitbok om AI; Handlingsplan för digital utbildning; Lagen om digitala tjänster; Rapport om implementeringen av GDPR; Revidering av Direktivet om säkerhet i nätverks och informationssystem (NIS-direktivet); samt Revidering av eIDAS.

Stadens långsiktiga påverkansarbete inom detta område, skulle underlättas av ett tydligt ramverk som fastställer Stockholms stads hållning i frågan och som innehåller en överblick över nyckelaktörer med vilka Stockholms stad bör föra dialog med för ett framgångsrikt, långsiktigt arbete med den digitala omställningen.

Stadsledningskontorets förslag till ståndpunkter

Stadsledningskontoret föreslår att Stockholms stads övergripande position inom EU:s policy området digitalisering bygger på följande grundstenar:

Stockholms stad stödjer EU:s ambition och ökade fokus på digitalisering

Stockholms stad har flertalet goda exempel där digitalisering inom ordinarie verksamhet samt i projekt och innovationsinitiativ lett till ett för staden positivt utvecklingsarbete. För att fortsatt kunna möta de ökade krav som stadens medborgare, näringsliv och besöksnäring ställer på förvaltningarnas och bolagens tjänster behöver arbetet med digitalisering ständigt utvecklas; stödåtgärder och lagstiftning som stimulerar denna utveckling välkomnas. Stockholms stad ser överlag positivt på kommissionens ambition inom prioriteringsområdet ”Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern” och de initiativ som aviserats. Digitalisering kan ge ökad effektivitet och produktivitet; såväl möjligheter som utmaningar. Det är dock viktigt att betona att de målsättningar som sätts behöver vara realistiska sett utifrån genomförbarhet och tid.

Stockholms stad bedömer att EU underskattat kostnaderna och tiden som behövs för det digitala omställningsarbetet

Det är förvaltningarnas och bolagens samlade bedömning att EU kraftigt underskattar kostnaden för en omställning av den storlek som presenteras i exempelvis EU:s digitaliseringsstrategi. Utöver finansiella resurser saknar stadens verksamheter tidsutrymme, personella resurser och kunskapen för att genomföra de föreslagna insatserna inom utsatt tidsram. Omfattningen på detta omställningsarbete kan därmed komma att utgöra en utmaning för Stockholms stad.

EU:s prioritering av ny teknik, öppen data och cybersäkerhet kommer att kräva nya arbetssätt, innovationer samt investeringar i nya system och ny teknik. Därutöver förväntas den offentliga sektorn, enligt förslag till Datastrategi, leverera data till exempelvis den privata sektorn utan ersättning för nerlagd arbetsinsats. Detta kommer bland annat medföra ett inkomstbortfall för Stockholms stad vilket behöver adderas till de ökade omkostnader som tillkommer vid införandet av nya digitala lösningar. För att säkra hållbar finansiering av det digitala omställningsarbetet är det särskilt viktigt att EU tillgängliggör och tydliggör vilket stöd städer kan förvänta sig för att nå de utsatta målen i de aviserade förslagen.

Stockholms stad föreslår att incitament utvecklas på EU-nivå för att stödja affärsmodeller som gör det möjligt för den offentliga sektorn att finansiera leveransen av exempelvis processade datamängder så som kartprodukter och analyser för att på så vis få stöd till övrig datahantering; så som exempelvis leverans av öppna grunddata.

Stockholms stads digitala omställning försvåras ytterligare om staden på grund av europeisk lagstiftning förhindras att nyttja marknadsledande tjänster från leverantörer i tredje land. EU:s inre marknad behöver stärkas och den europeiska konkurrenskraften ökas för att säkra ett digitalt oberoende EU men detta behöver göras i relation till den utveckling som sker utan för unionens yttre gränser.

Stockholms stad betonar vikten av tillgång till operatörsneutral passiv fiberinfrastruktur för digitaliseringen

Stockholms stad betonar betydelsen och vikten av tillgången till en operatörsneutral passiv infrastruktur för att på så vis underlätta digitaliseringen av stadens olika verksamheter. Utan tillgången till den underliggande infrastrukturen kan den digitala omställningen inte realiseras. Möjligheten för Stockholms stad att tillhandahålla en fiberinfrastruktur, som är tillgänglig och öppen på likvärdiga villkor, påverkas i stor utsträckning av EU och dess regulatoriska regelverk.

Stockholms stad vill därför lyfta fram vikten av att i sitt EU-policy-arbete fortsatt arbeta med att värna förutsättningarna för denna affärsmodell på EU-nivå.

Stockholms stad betonar vikten av att tydliggöra skillnader och kopplingar mellan befintlig lagstiftning och kommande lagförslag. Kopplingen mellan befintlig lagstiftning (så som GDPR, ”En digital ingång till Europa” samt direktivet om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn) och de aviserade förslagen (bl.a. vitboken om AI och datastrategin) behöver tydliggöras; oklarheter kan försvåra offentliga sektorns digitala utveckling samt implementering av ny EU-lagstiftning. Utöver detta behöver lagstiftning

inom området digitalisering synkroniseras med övrig lagstiftning så att dessa inte är motstridiga.

Stockholms stad behöver öka den interna samordningen och den externa samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning

De föreslagna målsättningarna inom EU kommer att innebära ett omfattande omställningsarbete inom Stockholms stad vilket kom-mer att kräva ökad intern samordning. Projekt inom förvaltningar och bolag visar ett behov av ökat tvärsektoriellt och horisontellt samarbete inom staden. Exempelvis finns stora utmaningar kring delning av data för analyser inom staden samt mellan Stockholms stad och externa aktörer.

För en framgångsrik, hållbar digital omställning krävs att Stockholms stad även arbetar nära nyckelaktörer: Region Stockholm, nä-ringslivet dit Stockholms stad outsourcat leveransen av IT-system, akademien, forskningsinstitut samt exempelvis offentliga myndigheter mellan vilka data köps och säljs. Utöver detta behöver dialog föras med nyckelaktörer så som DIGG – Myndigheten för digital förvaltning, Vinnova – Statens innovationsmyndighet, Infrastruktur-departementet, SKR – Sveriges kommuner och regioner, samt europeiska, nationella och regionala nätverk med flera.

Utifrån ovan nämnda grundstenar behöver påverkansinsatser genomföras för att betona nödvändiga förändringar i EU:s förslag för att ge Stockholms stad förutsättningar att på bästa sätt utföra den digitala omställningen.

EU:s förslag till revideringar av existerande lagar, nya lagar, strategier och handlingsplaner tangerar varandra i stor utsträckning och berör flertalet av stadens verksamheter. Beroende på omfattningen av varje enskilt förslag kommer insatserna att vara varierande men det är oavsett av särskild vikt att fastställa Stockholms stads övergripande position; detta för att underlätta påverkansarbetet gentemot EU samt gentemot övriga identifierade nyckelaktörer.

Stadsbyggnadskontorets synpunkter

Stadsbyggnadsnämnden välkomnar de ställningstaganden som preciseras i remissmaterialet. Nämnden har också, genom medarbetare i förvaltningen, varit delaktig i processen för att ta fram förslaget. Planen beskriver väl de utmaningar och möjligheter nämnden uppfattar att staden står inför inom detta område. Nämnden tillstyrker således förslaget, och har enbart några tillkommande synpunkter som bör beaktas.

Nämnden anser att frågan om molntjänsters hantering skulle kunnat betonas ytterligare. Otydligheten kring molntjänster är en starkt be-gränsande faktor eftersom många av de nya, innovativa lösningar som utvecklas, och som nämnden skulle vilja använda i verksamheten inte är tillgängliga på annat sätt idag.

Det digitala samhället erbjuder många möjligheter men är också mycket sårbart. Konsekvenserna kommer vara betydande den dagen IT-systemen inte fungerar. Det krävs därför beredskapsplaner eller strategier för detta inom alla samhällsviktiga verksamheter.

Utöver ovanstående kan tilläggas att ett större nationellt samarbete borde komma till stånd då alla kommuner har ungefär samma behov av system. Att ha egna system och lösningar skapar inget värde i sig. Exempelvis skulle SKR kunna få en större roll. Statliga myndigheter, som DIGG eller Vinnova skulle kunna utfärda riktlinjer eller rekommendationer på ett tydligare och mer styrande sätt. Samtidigt måste då nyttor och kostnader fördelas mellan olika aktörer. Det är mycket resurskrävande att driva digitaliseringsfrågor i den takt EU förväntar sig. Och ska Sverige bli ett digitalt samhälle fullt ut kan inte detta drivas eller styras effektivt på kommunalnivå.

Nämnden önskar även understryka vikten av att den rättsliga ramen utformas så att kopplingar och motstridigheter mellan olika fundamentala regelverk klargörs och undanröjs. Än viktigare blir det med hänsyn taget till att unionsrättsliga bindande bestämmelser, befintliga eller blivande, emellanåt anses ha företräde framför nationella bestämmelser. Samspelet mellan det juridiska ramverket och den tekniska utvecklingen har avgörande betydelse för kommunernas förutsättningar att arbeta med digitaliseringsarbetet.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 19 november 2020 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 28 oktober 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Kommunstyrelsen har skickat ”Påverkansplan: Stockholms stads EU-policyarbete inom digitalisering” på remiss till utbildningsnämnden.

Området it och digitalisering blir en alltmer integrerad del av stadens verksamheter och ses ofta som en möjliggörare för förändring och effektivisering. Idag finns ett flertal dokument som är styrande inom IT-området inom Stockholms stad. Befintliga styrdokument ses över och planeras att ersättas med anledning av kommunfullmäktiges beslut i budgeten för 2020, om att kommunstyrelsen ska ta fram ett program för kvalitetsutveckling som inkluderar innovation samt it och digitalisering.

Inom ramen för EU-kommissionens prioriterade område ”Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern” kommer EU de närmaste åren att presentera ett antal lagstiftande och icke-lagstiftande åtgärder som kommer att påverka Stockholms stads verksamhet, bland annat Digitaliseringsstrategin, Vitbok om AI samt Handlingsplan för digital utbildning.

Stockholms stads långsiktiga påverkansarbete inom detta område, skulle underlättas av ett tydligt ramverk som fastställer stadens hållning i frågan och som innehåller en överblick över nyckelaktörer med vilka Stockholms stad bör föra dialog för ett framgångsrikt, långsiktigt arbete med den digitala omställningen.

Stockholms stads förslag ”Påverkansplan: Stockholms stads EU-policyarbete inom digitalisering” har beretts av en arbetsgrupp i samarbete med juridiska avdelningen, stadsarkivet, miljöförvaltningen, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret, utbildningsförvaltningen, STOKAB och Stockholm Business Region.

Sammanfattning av stadens förslag till påverkansplan

Stockholms stad ser överlag positivt på kommissionens ambition inom prioriteringsområdet ”Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern” och de initiativ som aviserats. Digitalisering kan ge ökad effektivitet och produktivitet och kan innebära såväl möjligheter som utmaningar.

Det är dock viktigt att betona att de målsättningar som sätts behöver vara realistiska sett utifrån genomförbarhet och tid. Stockholms stad bedömer att EU underskattat kostnaderna och tiden som behövs för det digitala omställningsarbetet. Utöver finansiella resurser saknar stadens verksamheter tidsutrymme, personella resurser och kunskapen för att genomföra de föreslagna insatserna inom utsatt tidsram. Stockholms stads digitala omställning försvåras ytterligare om staden på grund av europeisk lagstiftning förhindras att nyttja marknadsledande tjänster från leverantörer i tredje land.

Stockholms stad betonar betydelsen och vikten av tillgången till en operatörsneutral passiv infrastruktur för att på så vis underlätta digitaliseringen av stadens olika verksamheter.

Stockholms stad betonar även vikten av att tydliggöra skillnader och kopplingar mellan befintlig lagstiftning och kommande lagförslag. Oklarheter kan försvåra offentliga sektorns digitala utveckling samt implementering av ny EU lagstiftning.

De föreslagna målsättningarna inom EU kommer att innebära ett omfattande omställningsarbete inom Stockholms stad, vilket kommer att kräva ökad intern samordning. Exempelvis finns stora utmaningar kring delning av data för analyser inom staden samt mellan Stockholms stad och externa aktörer.

Ärendets beredning

Avdelningen för utveckling och samordning har berett ärendet, i samverkan med grundskoleavdelningen och gymnasieavdelningen.

Ärendet kommer att behandlas av den fackliga samverkansgruppen den 10 november 2020. Ärendet kommer också att behandlas av utbildningsnämndens råd för funktionshinderfrågor vid sammanträdet den 11 november 2020.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till stadens position och synpunkter i påverkansplanen. Utbildningsnämndens verksamhet påverkas i hög grad av EU:s åtgärder och lagstiftning. Stadens positioner och synpunkter är därför relevanta för utbildningsnämndens verksamhet. Utbildningsförvaltningen kompletterar i detta svar även med frågeställningar och medskick till påverkansplanen. Förvaltningens synpunkter nedan är uppdelade efter rubrikerna för stadens position och synpunkter.

Stockholms stad stödjer EU:s ambition och ökade fokus på digitalisering

Utbildningsförvaltningen instämmer i stadens position och synpunkter. Förvaltningen vill liksom staden poängtera att målsättningarna är högt ställda och att de i nuläget inte är realistiska att uppnå inom rimlig tid.

En digital omställning påverkar samhället och relationer människor emellan. Det är omställningen på grund av Coronapandemin ett exempel på. Utbildningsförvaltningen saknar resonemang om vad digitalisering har för påverkan på medarbetare och invånare i Stockholms stad. Digitalisering kräver inte bara digitala verktyg, utan även förändringsledning, prioriteringar och stöd för digitaliseringen.

Stockholms stad bedömer att EU underskattat kostnaderna och tiden som behövs för det digitala omställningsarbetet

Utbildningsförvaltningen är positiv till att staden så tydligt i påverkansplanen beskriver att utöver finansiella resurser saknas tidsutrymme, personella resurser och kunskapen för att genomföra de föreslagna insatserna. Förvaltningen vill understryka stadens position om att resurserna och kompetensen är kraftigt underskattade inom IT- och digitaliseringsområdet.

Utbildningsförvaltningen instämmer i stadens synpunkter om öppna data. Utbildningsförvaltningen vill tillägga att EU:s lagstiftning även kan komma att påverka hur data tillgängliggörs, vilket kan ge ökade omkostnader. Att tillhandahålla uppgifter till privat sektor kan innebära att utbildningsförvaltningen tillhandhåller uppgifter till fristående skolor eller aktörer inom civilsamhället. Hur detta ska hanteras i praktiken behöver utredas ytterligare.

Stockholms stad betonar vikten av tillgång till operatörsneutral passiv fiberinfrastruktur för digitaliseringen

Utbildningsförvaltningen instämmer i stadens position och synpunkter. Förvaltningen vill särskilt framhålla att det är svårt att förutspå framtida behov av infrastruktur och att det därför är viktigt med god tillgänglighet och tillgång.

Stockholms stad betonar vikten av att tydliggöra skillnader och kopplingar mellan befintlig lagstiftning och kommande lagförslag

Utbildningsförvaltningen instämmer i stadens position och synpunkter. Förvaltningen är idag beroende av digitala tjänster på den globala marknaden. Exempel på hur europeisk rätt påverkar möjligheter att nyttja dessa tjänster visar EU-domstolens dom, det så kallade Schrems II-målet, där avtalet mellan EU-kommissionen och amerikanska handelskammaren (Privacy Shield) har ogiltigförklarats avseende överföring av personuppgifter till USA. Detta kan leda till att digitaliseringsarbetet försvåras.

Stockholms stad behöver öka den interna samordningen och den externa samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning

Utbildningsförvaltningen instämmer i stadens position om att samverkan och samarbete krävs. Digital omställning kräver andra arbetssätt och annan organisering av verksamheten för att realiseras. Förvaltningen saknar resonemang om hur staden avser att arbeta med detta.

Samrådspåspecifika positioner

Utbildningsförvaltningen instämmer i stadens position och synpunkter. Då intresseavvägning inte kan nyttjas som laglig grund för behandling av personuppgifter av en offentlig myndighet blir konkurrensen snedvriden mellan utbildningsnämnden som skolhuvudman och fristående skolhuvudmän. Alla huvudmän verkar på samma marknad, men på olika villkor.

Övriga synpunkter

Utbildningsförvaltningen vill påpeka svårigheter för staden, som lokal aktör, att påverka på europeisk nivå. Det blir därför viktigt att analysera i vilka forum påverkansarbete ger effekt och att samtidigt bedriva påverkansarbete mot den nationella nivån.

Konsekvenser för jämställdhet och för barn och barns rättigheter

Då ärendet är ett svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barn och barns rättigheter. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs av kommunstyrelsen i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 november 2020 följande.

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.
2. Äldrenämnden beslutar om omedelbar justering.

Särskilt uttalande gjordes av Mirja Räihä m.fl. (S) och Robert Mjörnberg m.fl. (V), bilaga 1.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 13 oktober 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Digitalisering är ett av de mest prioriterade områdena för europeiska kommissionen åren 2019-2024 och i arbetsprogrammet för år 2020. Målet är att stå rustad för den digitala tidsåldern och nyttja digitaliseringen för grön omställning. Inom ramen för kommissionens prioriterade område "Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern" kommer EU presentera ett antal lagstiftande och icke-lagstiftande åtgärder som kommer att påverka Stockholms stad verksamhet:

- Digitaliseringsstrategin
- Datastrategin
- Vitbok om Artificiell Intelligens
- Handlingsplan för digital utbildning
- Lagen om digitala tjänster
- Rapport om implementeringen av GDPR
- Revidering av Direktivet om säkerhet i nätverks och informationssystem, NIS-direktivet
- Revidering av EU-förordningen om e-legitimation, eIDAS

Stadens långsiktiga påverkansarbete inom detta område skulle underlättas av ett tydligt ramverk som fastställer Stockholms stads hållning i frågan och som innehåller en överblick över nyckelaktörer med vilka Stockholms stad bör föra dialog med för ett framgångsrikt och långsiktigt arbete med den digitala omställningen.

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden,

överförmyndarnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB, idrottsnämnden. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 20 november 2020.

Ärendet

I påverkansplanen för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering beskrivs den översyn som pågår i staden av styrande dokument som rör digitalisering, IT och relaterad verksamhetsutveckling. Uppdraget är att ta fram ett nytt program för kvalitetsutveckling som inkluderar innovation, IT och digitalisering. Parallellt på EU-nivå lyfts digitalisering fram som ett av de mest prioriterade områdena i europeiska kommissionens prioriteringar för åren 2019-2024 och i arbetsprogrammet för år 2020.

När Europeiska kommissionens digitaliseringsstrategi lanserades den 19 februari 2020 tillsatte stadsledningskontoret en arbetsgrupp. I arbetsgruppen ingick avdelningen för IT och digitalisering, avdelningen för kvalitet och stadsutveckling/enheten för statistik och analys samt innovationskansliet med internationella enheten som samordnande funktion, med syfte bland annat att arbeta fram en påverkansplan för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering.

I påverkansplanen framgår följande:

- Stockholms stad stödjer EU:s ambition och ökade fokus på digitalisering.
- Stockholms stad bedömer att EU underskattat kostnaderna och tiden som behövs för det digitala omställningsarbetet.
- Stockholms stad betonar vikten av tillgång till operatörsneutral passiv fiberinfrastruktur för digitaliseringen.
- Stockholms stad betonar vikten av att tydliggöra skillnader och kopplingar mellan befintlig lagstiftning och kommande lagförslag.
- Stockholms stad behöver öka den interna samordningen och den externa samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av äldreförvaltningen. Samverkan med de fackliga organisationerna har skett i förvaltningsgruppen den 11 november 2020. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 10 november 2020 och socialnämndens, äldrenämndens och överförmyndarnämndens gemensamma råd för funktionshinderfrågor den 12 november 2020.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Äldreförvaltningen välkomnar utgångspunkterna för EU-policyarbetet och instämmer i att det finns behov av intern samordning och extern samverkan för att staden ska medverka till att frågor om infrastruktur, standarder, lagstiftning och sekretess utformas på ett sätt som stödjer utveckling av verksamheten och nyttan för invånarna.

Påverkansplanen ger exempel på områden som nu är aktuella och direkt eller indirekt påverkar utvecklingen av äldreomsorgens organisering och arbetssätt. Som exempel kan nämnas datastrategin som verkar för att data som inte är personuppgifter ska flöda fritt inom EU och handlingsplanen för digital utbildning som adresserar kompetensförsörjning.

Äldreförvaltningen instämmer i att digitalisering innebär möjlighet till utvecklingsarbete och innovation till gagn för invånare och verksamheter genom förbättrad tillgänglighet, kvalitet, effektivitet och produktivitet.

Äldreförvaltningen delar ståndpunkten att resursåtgång, kostnad och tidsram för digital omställning är underskattad. Inom äldreomsorgen är verksamheten idag i huvudsak analog och datagenerering involverar manuell handpåläggning antingen för att strukturera befintlig data eller skapa data t.ex. genom att manuell handläggning. Exempel på manuell hantering av befintlig data är att data som skapas i tidsrapporteringsystem endast är tillgänglig i specifika mallar. Om analyser ska göras krävs en manuell hantering av informationen. En omställning mot att digitalisera och automatisera arbetsprocesser utgör första steget i utvecklingen och innebär i sig stora investeringar för att förändra arbetssätt och utveckla kompetensprofilen i organisationen, så som beskrivs i påverkansplanen.

Äldreförvaltningen vill också lyfta fram utmaningen att utveckla kompetensen hos invånarna som förväntas använda digitala tjänster.

I åldersgruppen 66-75 år använder 89% internet dagligen¹. Men i samma rapport visas att i åldersgruppen 76 år och äldre faller andelen kraftigt och nära 40% använder internet sällan eller aldrig. Strategier för att minska det digitala utanförskapet genom insatser från samhället, staden eller intresseorganisationer som till exempel Seniornet² bör därför lyftas fram i påverkansplanen.

Äldreförvaltningen instämmer i vikten av att tydliggöra skillnader och kopplingar mellan befintlig lagstiftning och kommande lagförslag. När verksamheten i en framtid innehåller en högre andel insatser och aktiviteter som bygger på digitala och automatiserade informationsflöden uppstår utmaningen att identifiera och särskilja data som har ett värde att dela enligt intentionerna i datastrategin. Även i detta vill äldreförvaltningen betona att huvuddelen av data genererad i verksamheten sannolikt kommer att vara kopplad till personer som efter behovsprövning blivit beviljade insatser och därmed har hög skyddsklass. Hur sådana data kan användas, även anonymiserat eller separerat från sitt sammanhang behöver utredas. Det är reglerat inte bara i dataskyddshänseende, offentlighets- och sekretesslag utan även i lagar som styr verksamheten, främst socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen. Om direktiv till förmån för öka datadelning står i strid med dessa lagar uppstår konflikter som blockerar införande och utveckling.

Äldreförvaltningen delar engagemanget för regional, nationell och internationell samverkan med myndigheter och intresseorganisationer. Påverkansplanen innehåller en god översikt över de samverkansorganisationer och nätverk där staden är delaktig med olika syften.

Inom lagstiftning behövs samverkan i syfte att lyfta vissa frågor till överordnade instanser. Äldreförvaltningen ställer sig bakom bedömningen av behovet av ett förtydligande om förbudet för myndigheter att använda sig av grunden intresseavvägning vid personuppgiftsbehandlingar. Av uttalanden i olika rättskällor såsom rättsvetenskaplig litteratur och förarbeten, finns det goda skäl för myndigheter att använda intresseavvägning vid exempelvis personaladministration, men rättsläget är som följer av PM:et fortfarande oklart. Ytterst är det EU-domstolen som kan undanröja denna osäkerhet.

Äldreförvaltningen instämmer i att det finns stora vinster i att kommuner och regioner tar fram gemensamma tjänster istället för att varje kommun utvecklar sina egna. Samarbete bör även säkra kunskap och resurser som möjliggör att känslig information hanteras på ett riktigt sätt mellan olika huvudmän.

Näringslivet lyfts fram som en nyckelaktör för utvecklingen och äldreförvaltningen vill betona behovet av att utveckla och sprida kunskaper om på vilket sätt denna samverkan kan ske för att uppnå bäst resultat i olika situationer. Äldreförvaltningen vill lyfta fram goda erfarenheter av samverkan med innovatörer, dialog med leverantör och behovet att utveckla förvaltningslösningar som säkrar kontinuerlig utveckling med lokala och internationella företag. Äldreförvaltningen befarar att även om visionär teknik finns vid handen så är leverantörerna av välfärdsteknik ännu inte mogna att leverera de lösningar som krävs för den digitala omställningen. Det är således en gemensam utvecklingsresa där tekniska möjligheter och verksamhetens behov kommer att utvecklas i samspel. De samverkansområden som står i fokus i påverkansplanen, inom t.ex. infrastruktur och standarder utgör förutsättningar för snabbare mognad i leverantörsledet och höjd utvecklingstakt.

¹ Internetstiftelsen, Rapporten Digitalt utanförskap 2020, <https://svenskarnaochinternet.se/2020-11-02>

² <https://seniornet.se/>

Överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 15 oktober 2020 följande.

Som sitt yttrande över remissen överlämnar överförmyndarnämnden förvaltningens tjänsteutlåtande.

Överförmyndarförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 24 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Kommunstyrelsen har remitterat ett förslag om stadens EU-policy-arbete inom området digitalisering. Ärendet innehåller en genomgång av aktuella EU-dokument inom området. I Stockholms stad finns flera dokument framtagna som rör it och digitalisering. Ett arbete pågår nu inom staden för att ta fram ett program för kvalitetsutveckling som även ska omfatta innovation, it och digitalisering och som ska ersätta befintliga styrdokument.

Stadsledningskontoret, som tagit fram det remitterade förslaget, är överlag positiv till kommissionens ambitioner, men lyfter också fram en del farhågor. Bland annat menar man att de mål som satts upp för en digitalisering behöver vara realistiska utifrån genomförbarhet och tid, liksom att EU kraftigt har underskattat kostnaderna. Kontoret pekar även på de svårigheter som kan uppstå när europeisk lag ska implementeras om det råder otydligheter kring hur denna förhåller sig till den nationella lagstiftningen. Det handlar bland annat om problem i samband med överförandet av data mellan olika förvaltningar och myndigheter.

Överförmyndarförvaltningen anser att stadsledningskontoret har gjort en förtjänstfull och viktig genomgång av aktuella EU-dokument inom digitaliseringsområdet och hur staden kan och bör förhålla sig till dessa. Förvaltningen menar att det är viktigt att framväxten av digitala system och arbetssätt harmonierar med den rådande lagstiftningen eller, om så krävs, en förändrad sådan. Exempelvis är lagstiftningen inom EU inte harmoniserad inom området förmyndarskapsrätt, vilket försvårar den digitalisering av arbetet som behöver genomföras.

Stockholms överförmyndarnämnd är specialforum i ärenden gällande ställföreträderskap för ensamkommande barn som avviker och för personer som inte har hemvist eller vistas i Sverige. Nämnden berörs av frågor som rör e-legitimation, möjligheten att utföra banktjänster digitalt i olika länder för personer med olika medborgarskap, möjlighet att komma åt information och utbyta information med myndigheter i andra länder kring förmyndarskap.

Överförmyndarförvaltningen deltar i stadens satsning ”Modernisering av sociala system” som utvecklar ett nytt ärendehanteringssystem, Esset, som när det är klart ska kunna användas av flera av stadens förvaltningar inom den sociala sektorn, inklusive stadsdelsförvaltningarna. Ett digitaliseringsprojekt i denna storleksordning är alltid kostsamt och resan är lång innan målet är nått. Kostnaderna måste alltid vägas mot den tillänkta nyttan och i slutändan ska en utökad digitalisering ge besparingar och fördelar i form av effektivisering och förbättrad service gentemot invånarna.

Bakgrund

Europeiska kommissionen har under 2020 lagt fram ett antal dokument inom området digitalisering, med såväl lagstiftande som icke-lagstiftande förslag. Det handlar bland annat om en digital strategi (2020:67) ”Att forma EU:s digitala framtid”, EU:s datastrategi (2020:66), en vitbok om artificiell intelligens (2020:65), en uppdaterad handlingsplan för digital utbildning, en kommande lag om digitala tjänster, en rapport om den allmänna dataskyddsförordningen, en kommande revidering av direktivet om säkerhet i nätverks- och informationssystem (NIS-direktivet) samt en revidering av EU-förordningen om e-legitimation (eIDAS). Inom Stockholms stad finns flera dokument framtagna som är styrande inom området it och digitalisering. Kommunfullmäktige beslutade i budget 2020 att kommunstyrelsen ska ta fram ett program för kvalitetsutveckling som även ska omfatta innovation, it och digitalisering och som ska ersätta befintliga styrdokument inom området. Mot bakgrund av detta har staden sett ett behov av att ta fram ett tydligt ramverk för stadens långsiktiga påverkansarbete inför den digitala omställningen.

Ärendet

Stadsledningskontoret går i promemorian Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering igenom ett antal aktuella föreskrifter och direktiv inom området som europeiska kommissionen tagit fram eller förväntas presentera under året. Man är från kontorets sida överlag positiv till kommissionens ambitioner, men lyfter också fram en del farhågor. I promemorian framhålls bland annat att de mål som kommissionen sätter för en digitalisering behöver vara realistiska sett utifrån genomförbarhet och tid. Staden menar också att EU kraftigt har underskattat kostnaderna. Man är också kritisk till att kommunerna förutsätts agera dataleverantörer till den privata sektorn utan att få ersättning för det merarbete som detta medför.

Ett annat problem som stadsledningskontoret pekar på i sin promemoria är de svårigheter som kan uppstå när europeisk lag ska implementeras, om det råder otydligheter kring hur denna förhåller sig till den nationella lagstiftningen. Som exempel anförs att data i dag inte kan delas mellan två olika förvaltningar inom Stockholms stad utan att innehållet blir klassat som offentlig handling som kan begäras ut av extern part, vilket blir särskilt problematiskt när informationen innehåller personuppgifter. I promemorian framhålls slutligen vikten av samverkan och dialog med ett stort antal aktörer för en framgångsrik och hållbar digital omställning. Här nämns som nyckelaktörer Region Stockholm, nä-ringslivet samt nationella aktörer som DIGG (myndigheten för digital förvaltning), Vinnova, Infrastrukturdepartementet samt SKR, Sveriges Kommuner och Regioner. Stadsledningskontorets tjänste-utlåtande med promemorian Påverkansplan: Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering *bifogas*.

Ärendets beredning

Påverkansplan för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering har remitterats till stadens samtliga facknämnder samt till tre stadsdelsnämnder för yttrande senast den 20 november 2020. Inom överförmyndarförvaltningen har yttrandet beretts av förvaltningschefens stab.

Förvaltningens synpunkter

En fortsatt och utvecklad digitalisering inom samhällets olika funktioner i stort är en nödvändig och välkommen väg framåt, om än inte oproblematiske. Stadsledningskontoret har gjort en förtjänstfull och viktig genomgång av aktuella EU-dokument inom digitaliseringsområdet och hur staden kan och bör förhålla sig till dessa.

Överförmyndarförvaltningen är en av många myndigheter som kan uppleva problem när personuppgifter och sekretessbelagd information behöver delges eller inhämtas från andra myndigheter. Detta är dock inte i första hand en fråga kopplat till digitalisering utan hand-lar mer om lagstiftningens utformning. Likväl kan det ibland upplevas som ett hinder i verksamhetens handläggning, som ändå ytterst är till för att bistå medborgarna. Det är dock viktigt att framväxten av digitala system och arbetssätt harmonierar med den rådande lagstiftningen eller, om så krävs, en förändrad sådan. Överförmyndaren inom Stockholms stad har ett nationellt ansvar för ensamkommande barn som avviker och för ställföreträdarskap för personer som inte har hemvist eller vistas i Sverige. För de senare är överförmyndarnämnden i Stockholm specialforum i ärenden gällande ställföreträdarskap. Detta följer av 16 kap. 2 § tredje stycket föräldrabalken. Nämnden har därför cirka 300 ärenden som rör personer bosatta i andra länder. Det innebär att nämnden berörs av frågor som rör e-legitimation, möjligheten att utföra banktjänster digitalt i olika länder för personer med olika medborgarskap, möjlighet att komma åt information och utbyta information med myndigheter i andra länder kring förmyndarskap. Det gör att myndigheter som ar-betar med förmyndarskap i andra länder är intresserade av att kunna utbyta information med överförmyndarnämnden. Samtidigt är det viktigt att den starka sekretess som rör förmynderskapsärenden kan upprätthållas.

Lagstiftningen inom EU är inte harmoniserad inom området förmynderskapsrätt, vilket försvårar den digitalisering av arbetet som behöver genomföras. Många banker inför digitala tjänster och tar bort bankkontor i Europa. Digitaliseringen är sällan anpassad till de skillnader mellan olika förmynderskap som finns i olika länder, vilket kan vara problematiskt. Överförmyndarförvaltningen befinner sig i dagsläget mitt i en digitaliseringsresa, stadens

satsning ”Modernisering av sociala system”. Det ärendehanteringssystem som nu arbetas fram, Esset, ska ersätta flera av stadens nuvarande system som betjänar såväl överförmyndarförvaltningen som flera andra förvaltningar och verksamheter inom den sociala sektorn i staden. Ett digitaliseringsprojekt i denna storleksordning är alltid kostsamt och resan är lång innan målet är nått. Här vill förvaltningen understryka det som stadsledningskontoret för fram i promemorian, att kostnaderna med all sannolikhet är underskattade från EU:s sida. Kostnaderna måste alltid vägas mot den tilltänkta nyttan och i slutändan ska en utökad digitalisering ge besparingar och fördelar i form av effektivisering och förbättrad service gentemot invånarna.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 november 2020 följande.

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 16 oktober 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret har remitterat ett förslag på inriktning av Stockholms stads påverkansarbete inom EU avseende digitalisering till nämnden. Förslaget till påverkansplan har tagits fram av en arbetsgrupp ledd av stadsledningskontoret. Gruppen har bestått av företrädare för IT och digitalisering, kvalitet, stadsutveckling, innovation och internationella frågor. I beredningen har också juridiska avdelningen och flera förvaltningar och bolag deltagit.

Området it och digitalisering blir en alltmer integrerad del av stadens verksamheter och ses ofta som en möjliggörare för förändring och effektivisering. Staden har länge arbetat systematiskt med att öka graden av digitalisering genom att tydliggöra riktning och mål genom olika typer av styrdokument. Idag finns ett flertal dokument som är styrande inom it-området. Flera av dem ses nu över och planeras att ersättas med anledning av kommunfullmäktiges beslut i budget 2020 att kommunstyrelsen ska ta fram ett program för kvalitetsutveckling som inkluderar innovation samt it och digitalisering. Det nya programmet för kvalitetsutveckling kommer även att kompletteras med styrdokument som exempelvis Riktlinjer för informationssäkerhet och Handlingsplan för Artificiell Intelligens (AI), Machine Learning (ML) och automatisering.

I europeiska kommissionens arbetsprogram 2020 aviseras flertalet nya lagförslag, revideringar och strategier inom området digitalisering – en början på en långsiktig process. Stockholms stad har tidigare enbart i liten omfattning arbetat med policypåverkan inom området.

Inom ramen för kommissionens prioriterade område ”Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern” kommer EU presentera ett antal lagstiftande och icke-lagstiftande åtgärder som kommer att påverka Stockholms stad verksamhet, så som: Digitaliseringsstrategin; Datastrategin; Vitbok om AI; Handlingsplan för digital utbildning; Lagen om digitala tjänster; Rapport om implementeringen av GDPR; Revidering av Direktivet om säkerhet i nätverks och informationssystem (NIS-direktivet); samt Revidering av eIDAS.

Stadens långsiktiga påverkansarbete inom detta område, skulle underlättas av ett tydligt ramverk som fastställer Stockholms hållning i frågan och som innehåller en överblick över nyckelaktörer med vilka Stockholms stad bör föra dialog med för ett framgångsrikt, långsiktigt arbete med den digitala omställningen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av ekonomiavdelningen inom Skarpnäcks stadsdelsförvaltning, samt behandlats i förvaltningsgruppen och pensionärsrådet 2020-11-12.

Ärendet

Europeiska kommissionen beskriver i arbetsprogrammet för år 2020 prioriteringen om att Europa ska stå rustat för den digitala tidsåldern. Europa ska bli mer konkurrenskraftigt gentemot globala teknikjättar genom att prioritera investeringar i digital teknik men inte minst ska den offentliga sektorn kunna möta de ökande krav som samhället och medborgarna ställer.

Digitala strategin ”Att forma EU:s digitala framtid”

19 februari 2020 publicerades den digitala strategin (2020:67) (ickelagstiftande; inga öppna samråd). I den digitala strategin med fokus på att forma EU:s digitala framtid framhävs målet att EU ska bli digitalt oberoende för att kunna göra egna val, enligt egna värderingar och regler. Strategin ska leda till en datadriven ekonomi.

EU:s digitala strategi tar avstamp i hållbar utveckling – den hållbara digitala omvandlingen måste fungera för såväl människor som företag, samtidigt som den ska hjälpa till att uppnå målen om ett klimatneutralt Europa år 2050.

Datastrategin

Datastrategin (2020:66) (icke-lagstiftande; kan medföra kommande lagstiftande förslag; öppet samråd) ska se till att EU går i spetsen för ett datadrivet samhälle. Det övergripande syftet med strategin är att skapa en inre marknad, där data, som inte är personuppgifter, kan flöda fritt mellan länder och sektorer och användas av företag, forskare och förvaltningar i hela EU på lika villkor. Strategin lyfter nyckelbegrepp som datahantering inom vården; digitala tvillingar av fysiska produkter, processer och system; den digitala ekonomin; näringslivets ökade tillgång till data från industrin och offentliga sektorn; samt individens perspektiv så som dennes möjlighet till ökad kontroll över sin data.

Vitboken om AI

Vitboken om AI (2020:65) (vitbok om kommande lagförslag; öppet samråd) inkluderar så väl förslag för att stimulera investering i forskning och innovation, öka kompetensutveckling inom området, stödja näringslivets engagemang samt bland annat förslag på framtida standardiseringar. Vitboken inkluderar även skrivningar om den offentliga sektorns arbete med AI där denna uppmuntras till att utveckla så kallade ”Adopt AI programmes” med syfte att bland annat utveckla upphandlingsprocesser samt stödja offentlig upphandling av AI-system.

Handlingsplan för digital utbildning

2018 antog kommissionen en handlingsplan för digital utbildning (2018:022) (icke-lagstiftande; öppet samråd) med elva åtgärder som ska stödja användningen av digital teknik för undervisning och lärande, utveckla digital kompetens och digitala färdigheter samt förbättra utbildningen genom bättre analyser och prognoser. Handlingsplanen för digital utbildning skall uppdateras under kvartal 2, år 2020.

Kompetensförsörjningsfrågan lyfts som en nyckelaspekt i den Gröna Givens, digitaliseringsstrategin samt i redan publicerade samråd så som de om vitboken om AI samt datastrategin. Med ambitionen att genomföra ett paradigmskifte i form av en omfattande digital omställning behöver EU:s medlemsländer, näringsliv och inte minst den offentliga sektorn säkerställa god tillgång till kompetens som kan utveckla, förvalta och som samtidigt kan ha det strategiska helhetsperspektivet i frågan om digitalisering.

Lagen om digitala tjänster

Europeiska kommissionen har aviserat en ny lag om digitala tjänster (lagstiftande; öppet samråd) med fokus på ansvars- och säkerhetsregler för digitala plattformar, tjänster och produkter samt utvecklingen av den digitala inre marknaden. Lagen om digitala tjänster kan komma att utgå från det existerande e-Handelsdirektivet (ECD) (2000:31) från 2001 och kommer behöva ta hänsyn till direktivet om upphovsrätt på den digitala inre marknaden (2016:0280 (COD)).

Lagen om digitala tjänster kan komma att beröra områden så som: avvikande regler för onlinetjänster i medlemsstaterna; föråldrande regler och brister i lagstiftningen; otillräckliga

incitament för att hantera skador online och skydda lagligt innehåll; ineffektiv offentlig tillsyn; samt höga inträdeshinder för innovativa tjänster.

Rapport om implementeringen av dataskyddsförordningen, GDPR

Dataskyddsförordningen (The General Data Protection Regulation – GDPR) (2016:679) (lagstiftande; öppet samråd om rapporten) är till för att skydda enskildas grundläggande rättigheter och friheter, särskilt enskildas rätt till skydd av personuppgifter. Förordningen har till syfte att skapa en enhetlig och likvärdig nivå för skyddet av personuppgifter så att det fria flödet av uppgifter inom Europa inte hindras. Mycket i dataskyddsförordningen liknar de regler som fanns i personuppgiftslagen samtidigt som individens rättigheter och friheter förstärktes.

Europeiska kommissionen har aviserat att relevant existerande EUlagstiftning kommer att justeras utifrån dataskyddsperspektivet under året.

Revidering av direktivet om säkerhet i nätverks- och informationssystem, NIS

NIS-direktivet (2016:1148) (lagstiftande; öppet samråd om revideringen) antogs av EU 2016 och genomfördes i Sverige 2018 genom lagen om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster (2018:1174). Syftet med direktivet är att etablera en säkerhetsstandard inom den digitala världen som skyddar den infrastruktur som bygger upp samhälle och ekonomi. Reglerna omfattar leverantörer av samhällsviktiga tjänster och digitala tjänster i både privat och offentlig sektor inom områden så som energi, transport, hälso- och sjukvården, leverans och distribution av dricksvatten och digital infrastruktur. Revidering av NISdirektivet har aviserats till fjärde kvartalet, år 2020.

Revidering av EU-förordningen om e-legitimation, eIDAS

EU-förordningen eIDAS (2014:910) (lagstiftande; öppet samråd om revideringen) innebär att det från och med den 29 september 2018 är obligatoriskt för offentliga e-tjänster att tillåta inloggning även med utländska e-legitimationer. Förordningen vill bidra till att göra det enklare för EU-medborgare att arbeta och bo i andra EU-länder. Lagkravet omfattar alla e-tjänster där man loggar in med exempelvis BankID eller Mobilt BankID, inklusive de offentliga, digitala tjänster som inte har några målgrupper i utlandet. I en översyn av eIDAS-förordningen föreslås bland flera initiativ för att utveckla och stärka cyber-säkerheten.

Samordning med nationellt remiss- och implementeringsarbete av EU-lagstiftning

Stadens arbete med att påverka EU-policyutvecklingen inom området digitalisering bör samordnas med det pågående remiss- och implementeringsarbetet på nationell nivå av EU-lagstiftning inom områden så som ”En digital ingång till Europa” (2018:1724) (lagstiftande) samt direktivet om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (EU 2010:566) och antagandet av ”Listan om värdefulla datamängder” kopplat till denna (lagstiftande).

Stadsledningskontorets förslag till övergripande position

Stadsledningskontoret föreslår att Stockholms stads övergripande position inom EU:s policyområde digitalisering bygger på följande grundstenar:

Stockholms stad stödjer EU:s ambition och ökade fokus på digitalisering

Stockholms stad har flertalet goda exempel där digitalisering inom ordinarie verksamhet samt i projekt och innovationsinitiativ lett till ett för staden positivt utvecklingsarbete. För att fortsatt kunna möta de ökade krav som stadens medborgare, näringsliv och besöksnäring ställer på förvaltningarnas och bolagens tjänster behöver arbetet med digitalisering ständigt utvecklas; stödåtgärder och lagstiftning som stimulerar denna utveckling välkomnas.

Stockholms stad ser överlag positivt på kommissionens ambition inom prioriteringsområdet ”Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern” och de initiativ som aviserats. Digitalisering kan ge ökad effektivitet och produktivitet; såväl möjligheter som utmaningar. Det är dock viktigt att betona att de målsättningar som sätts behöver vara realistiska sett utifrån genomförbarhet och tid.

Stockholms stad bedömer att EU underskattat kostnaderna och tiden som behövs för det digitala omställningsarbetet.

Det är förvaltningarnas och bolagens samlade bedömning att EU kraftigt underskattar kostnaden för en omställning av den storlek som presenteras i exempelvis EU:s digitaliseringsstrategi. Utöver finansiella resurser saknar stadens verksamheter tidsutrymme, personella resurser och kunskapen för att genomföra de föreslagna insatserna inom utsatt tidsram. Omfattningen på detta omställningsarbete kan därmed komma att utgöra en utmaning för

EU:s prioritering av ny teknik, öppen data och cybersäkerhet kommer att kräva nya arbetssätt, innovationer samt investeringar i nya system och ny teknik. Därutöver förväntas den offentliga sektorn, enligt förslag till Datastrategi, leverera data till exempelvis den privata sektorn utan ersättning för nerlagd arbetsinsats. Detta kommer bland annat medföra ett inkomstbortfall för Stockholms stad vilket behöver adderas till de ökade omkostnader som tillkommer vid införandet av nya digitala lösningar. För att säkra hållbar finansiering av det digitala omställningsarbetet är det särskilt viktigt att EU tillgängliggör och tydliggör vilket stöd städer kan förvänta sig för att nå de utsatta målen i de aviserade förslagen.

Stockholms stad föreslår att incitament utvecklas på EU-nivå för att stödja affärsmodeller som gör det möjligt för den offentliga sektorn att finansiera leveransen av exempelvis processade datamängder så som kartprodukter och analyser för att på så vis få stöd till övrig datahantering; så som exempelvis leverans av öppna grunddata.

Stockholms stads digitala omställning försvåras ytterligare om staden på grund av europeisk lagstiftning förhindras att nyttja marknadsledande tjänster från leverantörer i tredje land. EU:s inre marknad behöver stärkas och den europeiska konkurrenskraften ökas för att säkra ett digitalt oberoende EU men detta behöver göras i relation till den utveckling som sker utan för unionens yttre gränser.

Stockholms stad betonar vikten av tillgång till operatörsneutral passiv fiberinfrastruktur för digitaliseringen

Stockholms stad betonar betydelsen och vikten av tillgången till en operatörsneutral passiv infrastruktur för att på så vis underlätta digitaliseringen av stadens olika verksamheter. Utan tillgången till den underliggande infrastrukturen kan den digitala omställningen inte realiseras. Möjligheten för Stockholms stad att tillhandahålla en fiberinfrastruktur, som är tillgänglig och öppen på likvärdiga villkor, påverkas i stor utsträckning av EU och dess regulatoriska regelverk. Stockholms stad vill därför lyfta fram vikten av att i sitt EU-policyarbete fortsatt arbeta med att värna förutsättningarna för denna affärsmodell på EU-nivå.

Stockholms stad betonar vikten av att tydliggöra skillnader och kopplingar mellan befintlig lagstiftning och kommande lagförslag

Kopplingen mellan befintlig lagstiftning (så som GDPR, ”En digital ingång till Europa” samt direktivet om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn) och de aviserade förslagen (bl.a. vitboken om AI och datastrategin) behöver tydliggöras; oklarheter kan försvåra offentliga sektorns digitala utveckling samt implementering av ny EU-lagstiftning. Utöver detta behöver lagstiftning inom området digitalisering synkroniseras med övrig lagstiftning så att dessa inte är motstridiga.

Stockholms stad behöver öka den interna samordningen och den externa samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning

De föreslagna målsättningarna inom EU kommer att innebära ett omfattande omställningsarbete inom Stockholms stad vilket kommer att kräva ökad intern samordning. Projekt inom förvaltningar och bolag visar ett behov av ökat tvärsektoriellt och horisontellt samarbete inom staden. Exempelvis finns stora utmaningar kring delning av data för analyser inom staden samt mellan Stockholms stad och externa aktörer.

För en framgångsrik, hållbar digital omställning krävs att Stockholms stad även arbetar nära nyckelaktörer: Region Stockholm, näringslivet dit Stockholms stad outsourcat leveransen av it-system, akademien, forskningsinstitut samt exempelvis offentliga myndigheter mellan vilka data köps och säljs. Utöver detta behöver dialog föras med nyckelaktörer så som DIGG – Myndigheten för digital förvaltning, Vinnova – Statens

innovationsmyndighet, Infrastrukturdepartementet, SKR – Sveriges kommuner och regioner, samt europeiska, nationella och regionala nätverk med flera.

Utifrån ovan nämnda grundstenar behöver påverkansinsatser genomföras för att betona nödvändiga förändringar i EU:s förslag för att ge Stockholms stad förutsättningar att på bästa sätt utföra den digitala omställningen.

EU:s förslag till revideringar av existerande lagar, nya lagar, strategier och handlingsplaner tangerar varandra i stor utsträckning och berör flertalet av stadens verksamheter. Beroende på omfattningen av varje enskilt förslag kommer insatserna att vara varierande men det är oavsett av särskild vikt att fastställa Stockholms stads övergripande position; detta för att underlätta påverkansarbetet gentemot EU samt gentemot övriga identifierade nyckelaktörer.

Bifogad påverkansplan presenterar en fördjupad bild över EU:s förslag till lagstiftning, direktiv, strategier och handlingsplaner och utvecklar stadens ståndpunkter inom området digitalisering utifrån redan presenterade förslag. Utöver detta kartlägger påverkansplanen nyckelaktörer med vilka Stockholms stad bör samverka i denna fråga. Påverkansplanen kommer att nyttjas som ett levande arbetsdokument, uppdaterat vid behov då ny information tillgängliggörs av exempelvis EU.

Synpunkter och förslag

Förvaltningen stödjer stadsledningskontorets övergripande position. Vidare anser förvaltningen att det behövs en förståelse för att alla medborgare inte är digitalt mogna varför ibland parallella analoga arbetssätt måste finnas under en lång övergångsperiod. Alternativt att medborgare får stöd i att bättre kunna hantera digitala tjänster.

Förvaltningen framhåller också att ett framtagande av egna it-system inom EU som alternativ till stora globala aktörer kommer ta många år och därför blir det extra viktigt att klargöra juridiken kring dagens datalagring.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tenstas stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 26 november 2020 följande.

1. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutar att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 8 oktober 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Kommunstyrelsen har remitterat förslag på inriktning av Stockholms stads påverkansarbete inom EU avseende digitalisering till Spånga-Tensta stadsdelsnämnd för yttrande.

Förslaget till påverkansplan har tagits fram av en arbetsgrupp under ledning av stadsledningskontoret. Gruppen har bestått av företrädare för IT och digitalisering, kvalitet, stadsutveckling, innovation och internationella frågor. I beredningen har också juridiska avdelningen och flera förvaltningar och bolag deltagit.

Staden har länge arbetat systematiskt med att öka graden av digitalisering genom att tydliggöra riktning och mål genom olika typer av styrdokument. Idag finns ett flertal dokument som är styrande inom IT-området. Flera av dem ses nu över och planeras att ersättas med anledning av kommunfullmäktiges beslut i budget 2020 att kommunstyrelsen ska ta fram ett program för kvalitetsutveckling som inkluderar innovation samt it och digitalisering. Det nya programmet för kvalitetsutveckling kommer även att kompletteras med styrdokument inom områden som informations säkerhet, Artificiell Intelligens (AI), Machine Learning (ML) och automatisering.

I europeiska kommissionens arbetsprogram 2020 aviseras flertalet nya lagförslag, revideringar och strategier inom digitaliseringsområdet. Stockholms stad har tidigare enbart i liten omfattning arbetat med policypåverkan inom området. Inom ramen för kommissionens prioriterade område ”Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern” kommer EU presentera ett antal lagstiftande och icke-lagstiftande åtgärder som kommer att påverka Stockholms stad verksamhet, så som: Digitaliseringsstrategin; Datastrategin; Vitbok om AI; Handlingsplan för digital utbildning; Lagen om digitala tjänster; Rapport om implementeringen av GDPR; Revidering av Direktivet om säkerhet i nätverks och informationssystem (NIS-direktivet); samt Revidering av eIDAS (som rör e-ID).

Stadens långsiktiga påverkansarbete inom detta område, skulle underlättas av ett tydligt ramverk som fastställer Stockholms hållning i frågan och som innehåller en överblick över nyckelaktörer med vilka Stockholms stad bör föra dialog med för ett framgångsrikt, långsiktigt arbete med den digitala omställningen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av kansliavdelningen.

Ärendet

Europeiska kommissionen beskriver i arbetsprogrammet för år 2020 prioriteringen om att Europa ska stå rustat för den digitala tidsåldern. Europa ska bli mer konkurrenskraftigt gentemot globala teknikjättar genom att prioritera investeringar i digital teknik men inte minst ska den offentliga sektorn kunna möta de ökande krav som samhället och medborgarna ställer.

Mot bakgrund av detta kommer ett antal lagstiftande och icke-lagstiftande åtgärder att presenteras på EU-nivå, dessa kommer sammantaget och var för sig att påverka staden och dess verksamheter.

Mot bakgrund av det föreslås att Stockholms stads övergripande position inom EU:s policyområde digitalisering ska bygga på följande grundstenar:

Stockholms stad stödjer EU:s ambition och ökade fokus på digitalisering

Stockholms stad har flertalet goda exempel där digitalisering inom ordinarie verksamhet samt i projekt och innovationsinitiativ lett till ett för staden positivt utvecklingsarbete. För att fortsatt kunna möta de ökade krav som stadens medborgare, näringsliv och besöksnäring ställer på förvaltningarnas och bolagens tjänster behöver arbetet med digitalisering ständigt utvecklas; stödåtgärder och lagstiftning som stimulerar denna utveckling välkomnas. Stockholms stad ser överlag positivt på kommissionens ambition inom prioriteringsområdet ”Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern” och de initiativ som aviseras. Digitalisering kan ge ökad effektivitet och produktivitet; såväl möjligheter som utmaningar. Det är dock viktigt att betona att de målsättningar som sätts behöver vara realistiska sett utifrån genomförbarhet och tid.

Stockholms stad bedömer att EU underskattat kostnaderna och tiden som behövs för det digitala omställningsarbetet

Det är förvaltningarnas och bolagens samlade bedömning att EU kraftigt underskattar kostnaden för en omställning av den storlek som presenteras i exempelvis EU:s digitaliseringsstrategi. Utöver finansiella resurser saknar stadens verksamheter tidsutrymme, personella resurser och kunskapen för att genomföra de föreslagna insatserna inom utsatt tidsram. Omfattningen på detta omställningsarbete kan därmed komma att utgöra en utmaning för Stockholms stad.

EU:s prioritering av ny teknik, öppen data och cybersäkerhet kommer att kräva nya arbetssätt, innovationer samt investeringar i nya system och ny teknik. Därutöver förväntas den offentliga sektorn, enligt förslag till Datastrategi, leverera data till exempelvis den privata sektorn utan ersättning för nerlagd arbetsinsats. Detta kommer bland annat medföra ett inkomstbortfall för Stockholms stad vilket behöver adderas till de ökade omkostnader som tillkommer vid införandet av nya digitala lösningar. För att säkra hållbar finansiering av

det digitala omställningsarbetet är det särskilt viktigt att EU tillgängliggör och tydliggör vilket stöd städer kan förvänta sig för att nå de utsatta målen i de aviserade förslagen.

Stockholms stad föreslår att incitament utvecklas på EU-nivå för att stödja affärsmodeller som gör det möjligt för den offentliga sektorn att finansiera leveransen av exempelvis processade datamängder så som kartprodukter och analyser för att på så vis få stöd till övrig datahantering; så som exempelvis leverans av öppna grunddata.

Stockholms stads digitala omställning försvåras ytterligare om staden på grund av europeisk lagstiftning förhindras att nyttja marknadsledande tjänster från leverantörer i tredje land. EU:s inre marknad behöver stärkas och den europeiska konkurrenskraften ökas för att säkra ett digitalt oberoende EU men detta behöver göras i relation till den utveckling som sker utan för unionens yttre gränser.

Stockholms stad betonar vikten av tillgång till operatörsneutral passiv fiberinfrastruktur för digitaliseringen

Stockholms stad betonar betydelsen och vikten av tillgången till en operatörsneutral passiv infrastruktur för att på så vis underlätta digitaliseringen av stadens olika verksamheter. Utan tillgången till den underliggande infrastrukturen kan den digitala omställningen inte realiseras. Möjligheten för Stockholms stad att tillhandahålla en fiberinfrastruktur, som är tillgänglig och öppen på likvärdiga villkor, påverkas i stor utsträckning av EU och dess regulatoriska regelverk. Stockholms stad vill därför lyfta fram vikten av att i sitt EU-policyarbete fortsatt arbeta med att värna förutsättningarna för denna affärsmodell på EU-nivå.

Stockholms stad betonar vikten av att tydliggöra skillnader och kopplingar mellan befintlig lagstiftning och kommande lagförslag

Kopplingen mellan befintlig lagstiftning (så som GDPR, ”En digital ingång till Europa” samt direktivet om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn) och de aviserade förslagen (bl.a. vitboken om AI och datastrategin) behöver tydliggöras; oklarheter kan försvåra offentliga sektorns digitala utveckling samt implementering av ny EU-lagstiftning. Utöver detta behöver lagstiftning inom området digitalisering synkroniseras med övrig lagstiftning så att dessa inte är motstridiga.

Stockholms stad behöver öka den interna samordningen och den externa samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning

De föreslagna målsättningarna inom EU kommer att innebära ett omfattande omställningsarbete inom Stockholms stad vilket kommer att kräva ökad intern samordning. Projekt inom förvaltningar och bolag visar ett behov av ökat tvärsektorieellt och horisontellt samarbete inom staden. Exempelvis finns stora utmaningar kring delning av data för analyser inom staden samt mellan Stockholms stad och externa aktörer.

För en framgångsrik, hållbar digital omställning krävs att Stockholms stad även arbetar nära nyckelaktörer: Region Stockholm, näringslivet, akademien, forskningsinstitut samt exempelvis offentliga myndigheter mellan vilka data köps och säljs. Utöver detta behöver dialog föras med nyckelaktörer så som DIGG - Myndigheten för digital förvaltning, Vinno va – Statens innovationsmyndighet, Infrastrukturdepartementet, SKR – Sveriges kommuner och regioner, samt europeiska, nationella och regionala nätverk med flera.

Utifrån ovan nämnda grundstenar behöver påverkansinsatser genomföras för att betona nödvändiga förändringar i EU:s förslag för att ge Stockholms stad förutsättningar att på bästa sätt utföra den digitala omställningen.

För att stödja detta har stadsledningskontoret arbetat fram en påverkansplan som presenterar en fördjupad bild över EU:s förslag till lagstiftning, direktiv, strategier och handlingsplaner och utvecklar stadens ståndpunkter inom området digitalisering utifrån redan presenterande förslag. Utöver detta kartlägger påverkansplanen nyckelaktörer med vilka Stockholms stad bör samverka i denna fråga. Påverkansplanen kommer att nyttjas som ett levande arbetsdokument, uppdaterat vid behov då ny information tillgängliggörs av exempelvis EU.

Synpunkter och förslag

Förvaltningen anser överlag att den föreslagna inriktningen på stadens påverkansarbete avseende digitalisering inom EU är välformulerad och genomtänkt. Förvaltningen delar särskilt uppfattningen om att EU har underskattat kostnaderna och tiden som fordras i ett digitalt omställningsarbete. Förvaltningen vill i det sammanhanget betona att det behövs en större förståelse för att stadsdelens alla invånare inte är lika digitalt mogna, och att det är viktigt att säkerställa att erforderliga analoga arbetssätt finns tillgängliga för de digitalt svagare grupperna, under en övergångsperiod, eftersom dessa annars riskerar att hamna i utanförskap. Förvaltningen vill därutöver framhålla vikten av att samtliga invånare erbjuds stöd i att bättre kunna hantera digitala tjänster. Båda dessa åtgärder för med sig kostnader som ofta förbises i digitaliseringsprojekt.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 oktober 2020 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 16 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet ”Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering” till Södermalms stadsdelsnämnd för yttrande senast den 20 november 2020.

Ärendet har remitterats till Stadsledningskontoret, Arbetsmarknadsnämnden, Exploateringsnämnden, Fastighetsnämnden, Kulturnämnden, Kyrkogårdsnämnden, Miljö- och hälsoskyddsnämnden, Servicenämnden, Socialnämnden, Stadsbyggnadsnämnden, Trafiknämnden, Utbildningsnämnden, Äldrenämnden, Överförmyndarnämnden, Stockholms Stadshus AB Idrottsnämndens samt Skarpnäcks, Spånga-Tenstas, och Södermalms stadsdelsnämnder.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts på HR-avdelningen. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen och i pensionärsrådet den 12 oktober och i rådet för funktionshindersfrågor den 13 oktober 2020.

Ärendet

I europeiska kommissionens prioriteringar för perioden 2019–2024 samt arbetsprogrammet för år 2020 lyfts digitalisering som ett av de mest prioriterade områdena. Utöver att EU måste ”stå rustat för den digitala tidsåldern” så betonar man att digitalisering kan nyttjas som verktyg för en snabbare och mer effektiv grön omställning.

19 februari 2020 lanserades Europeiska kommissionens digitaliserings-strategi. Stadsledningskontoret tillsatte en arbetsgrupp bestående av avdelningen för it och digitalisering, avdelningen för kvalitet och stadsutveckling/enheten för statistik och analys samt innovationskansliet med internationella enheten som samordnande funktion, med syfte bland annat att arbeta fram en påverkansplan för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering och fastställa stadens övergripande position i detta arbete.

Stadsledningskontoret föreslår att den övergripande positionen bygger på följande grundstenar:

Stockholms stad stödjer EU:s ambition och ökade fokus på digitalisering.

Stockholms stad ser överlag positivt på kommissionens ambition inom prioriteringsområdet ”Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern” och de initiativ som aviserats. Digitalisering kan ge ökad effektivitet och produktivitet; såväl möjligheter som utmaningar. Det är dock viktigt att betona att de målsättningar som sätts behöver vara realistiska sett utifrån genomförbarhet och tid.

Stockholms stad bedömer att EU underskattat kostnaderna och tiden som behövs för det digitala omställningsarbetet.

Det är förvaltningarnas och bolagens samlade bedömning att EU kraftigt underskattar kostnaden för en omställning av den storlek som presenteras i exempelvis EU:s digitaliseringsstrategi. Utöver finansiella resurser saknar stadens verksamheter tidsutrymme, personella resurser och kunskapen för att genomföra de föreslagna insatserna inom utsatt tidsram. Omfattningen på detta omställningsarbete kan därmed komma att utgöra en utmaning för Stockholms stad.

Stockholms stad betonar vikten av tillgång till operatörsneutral passiv fiberinfrastruktur för digitaliseringen.

Stockholms stad betonar betydelsen och vikten av tillgången till en operatörsneutral passiv infrastruktur för att på så vis underlätta digitaliseringen av stadens olika verksamheter. Utan tillgången till den underliggande infrastrukturen kan den digitala omställningen inte realiseras.

Stockholms stad betonar vikten av att tydliggöra skillnader och kopplingar mellan befintlig lagstiftning och kommande lagförslag.

Kopplingen mellan befintlig lagstiftning och de aviserade förslagen behöver tydliggöras; oklarheter kan försvåra offentliga sektorns digitala utveckling samt implementering av ny EU-lagstiftning.

Stockholms stad behöver öka den interna samordningen och den externa samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning.

De föreslagna målsättningarna inom EU kommer att innebära ett omfattande omställningsarbete inom Stockholms stad vilket kommer att kräva ökad intern samordning. Projekt inom förvaltningar och bolag visar ett behov av ökat tvärsektoriellt och horisontellt samarbete inom staden.

För en framgångsrik, hållbar digital omställning krävs att Stockholms stad även arbetar nära nyckelaktörer: Region Stockholm, näringslivet, akademien, forskningsinstitut samt offentliga myndigheter.

Synpunkter och förslag

Förvaltningen instämmer i Stockholms stads övergripande position inom EU:s policy området digitalisering.

För att kunna realisera möjligheterna med digitaliseringen krävs goda förutsättningar såsom väl utbyggd och tillgänglig infrastruktur och tydliggöra och samordna juridiken inom området.

Förvaltningen vill särskilt lyfta fram vikten av den interna samordningen. För att maximera de positiva effekterna och utnyttja fördelarna med storskalighet behöver staden fastställa strukturer för spridning av goda exempel som finns inom stadens förvaltningar och bolag.

Förvaltningen föreslår att tjänsteutlåtandet överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB beslutade vid sitt sammanträde den [datum]

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 16 november har i huvudsak följande lydelse.

I februari 2020 lanserades Europeiska kommissionens digitaliseringsstrategi. Stadsledningskontoret tillsatte i samband med det en arbetsgrupp bestående av representanter från berörda förvaltningar och bolag med syfte bl.a. att arbeta fram en påverkansplan för Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering. Anledningen till det samlade arbetet med detta är att stadens långsiktiga påverkansarbete inom detta område skulle

underlättas av ett tydligt ramverk som fastställer Stockholms hållning i frågan och som innehåller en överblick över nyckelaktörer med vilka Stockholms stad bör föra dialog för ett framgångsrikt, långsiktigt arbete med den digitala omställningen. Kommunstyrelsen har skickat ut förslaget till påverkansplan på remiss inom staden.

Stadsledningskontoret sammanfattar själva stadens inställning och påverkansplanens innehåll på följande sätt:

Stadsledningskontoret ser överlag positivt på kommissionens ambitioner. De åtgärder och initiativ som aviseras kan komma att medföra positiv utveckling inom stadens förvaltningar och bolag. Det är dock förvaltningarnas och bolagens samlade bedömning att EU kraftigt underskattar kostnaden för en omställning av denna storlek; omfattningen på detta omställningsarbete kommer att utgöra en utmaning för Stockholms stad. Därutöver finns behov av att tydliggöra kopplingen mellan existerande lagstiftning och aviserade förslag; oklarheter kan försvåra offentliga sektorns digitala utveckling samt implementering av EU-lagstiftning. Utifrån detta behöver påverkansinsatser genomföras för att betona nödvändiga förändringar i EU:s förslag för att ge Stockholms stad goda förutsättningar att på bästa sätt utföra den digitala omställningen. Stadsledningskontoret framhäver även behovet av ökad intern samordning och extern samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning.

Kommunstyrelsen har remitterat *Stockholms stads EU-policyarbete inom området digitalisering* till bl. a. Stockholms Stadshus AB, som i sin tur remitterat vidare till dotterbolagen AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, Bostadsförmedlingen i Stockholm AB, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB), Stockholm Globe Arena Fastigheter AB (SGA Fastigheter), S:t Erik Markutveckling AB, Stockholms Stads Parkerings AB, Stockholms Hamn AB, Stockholm Vatten och Avfall AB, AB Stokab, Kulturhuset Stadsteatern AB, Stockholm Business Region AB, S:t Erik Försäkrings AB och S:t Erik Livförsäkring AB. SISAB, Stokab och Stockholmshem har valt att svara på remissen, övriga har avstått. Nedan följer en redovisning av bolagens remissvar i huvudsak. Remissvaren i sin helhet återfinns i bilagorna.

Underremiss

SISABs remissvar har i huvudsak följande lydelse (bilaga 1):

SISAB välkomnar att staden centralt ser ett behov av ökad intern samordning och extern samverkan för en framgångsrik, hållbar digital omställning. SISAB står även bakom och stödjer Stockholms stads och EU:s ambition med ökat fokus på digitalisering. SISAB lyfter särskilt behovet av att bevaka NIS-direktivet. Detta särskilt med tanke på bolagets tekniska nätverk, där verksamheten i dagsläget ansvarar för stora delar av säkerheten.

Stokabs remissvar har i huvudsak följande lydelse (bilaga 2):

Stokab välkomnar den övergripande inriktning för stadens EU-policyarbete inom området digitalisering som presenteras i påverkansplanen. Stokab är positiva till att vikten av tillgång till operatörsneutral passiv fiberinfrastruktur för digitaliseringen lyfts fram som en viktig grundsten i påverkansplanen. SISAB lyfter också behovet av en harmonisering av nationell och europeisk lagstiftning på området.

Stockholmshems remissvar har i huvudsak följande lydelse (bilaga 3):

Stockholmshem välkomnar att staden lyfter fram digitaliseringsfrågorna i sitt EU-policyarbete. Bolaget konstaterar att digitaliseringen är processer som bäst styrs utifrån det enskilda verksamhetsbehovet. Det är däremot viktigt att staden samlar in behov som uppstår i bolag och förvaltningar och underlättar framväxten av relevanta regelverk nationellt och på EU-nivå. Ett utvecklat underifrån och upp perspektiv behövs i policyarbetet. Bolaget menar också att strävan efter att öppna mer data för allmänheten kräver möjligen central samordning då det inte är givet att datainsamling sker i enskilda bolag då det saknar tydlig egen nytta i verksamheten. De tycker därför att det är särskilt viktigt att trycka på den incitamentsmodell för öppen data som det pekas på i påverkansplanen.

Koncernledningens synpunkter

Koncernledningen delar bolagens uppfattning om digitaliseringens roll i framtidens samhälle och att det är viktigt med en tydlig samordning inom staden. Det är också angeläget att staden försöker påverka nationella och internationella regelverk m.m. i syfte att skapa så goda förutsättningar som möjligt för våra invånare och verksamheter. Det är därför välkommet med en gemensam plattform för påverkansarbetet gällande EU kommissionens digitaliseringsstrategi.

Reservationer m.m.

Exploateringsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Clara Lindblom m.fl. (V) enligt följande.

I remissen betonas att digitalisering kan användas som verktyg för en snabbare och mer effektiv grön omställning, men för att det ska vara möjligt behöver möjligheten att tillgodose energibehovet klarläggas då digitalisering kräver enorma mängder energi, exempelvis för gigantiska servrar som ska kylas, värmas och luftkonditioneras.

När det gäller kostnaderna för en digital omställning, som stadsledningskontoret lyfter, vill vi även betona att om digitaliseringen ska bli framgångsrik behöver tillräckliga resurser satsas på såväl användarvänlighet i systemen som på kompetensutveckling för medarbetarna.

Fastighetsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Clara Lindblom m.fl. (V) enligt följande.

I remissen betonas att digitalisering kan användas som verktyg för en snabbare och mer effektiv grön omställning, men för att det ska vara möjligt behöver möjligheten att tillgodose energibehovet klarläggas då digitalisering kräver enorma mängder energi, exempelvis för gigantiska servrar som ska kylas, värmas och luftkonditioneras.

När det gäller kostnaderna för en digital omställning, som stadsledningskontoret lyfter, vill vi även betona att om digitaliseringen ska bli framgångsrik behöver tillräckliga resurser satsas på såväl användarvänlighet i systemen som på kompetensutveckling för medarbetarna.

Socialnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Jan Jönsson (L), Ole-Jörgen Persson m.fl. (M), Mariana Moreira Duarte (MP), Kristin Jacobsson (C) och Michaela Hollis (KD) enligt följande.

Vi står inför en omfattande digitalisering av samhällsviktig verksamhet där både 5G och AI kommer att kunna revolutionera arbetssätt och digitaliserade tjänster för kommunens invånare. Digitalisering skapar nytta och möjliggör effektivisering. I detta ligger en stor potential som samhället bör ta sig an med tillförsikt.

De möjligheter som den tekniska utvecklingen erbjuder har också en baksida. Där tekniken implementeras och förvaltas på ett ogenomtänkt, eller otillräckligt sätt, uppstår sårbarheter som kan utnyttjas av angripare. Vi vet med dagens ökande hotbild att det finns länder och organisationer som har ett antagonistiskt syfte med att störa samhällsviktig verksamhet för att uppnå politiska vinster, också säkerhetspolitiska. Likaså ökar risken för att IT-miljön är sårbar för oavsiktliga händelser såsom strömavbrott, handhavandefel eller tekniska haverier.

Många verksamheter i Stockholms stad, däribland såväl social-nämndens verksamhet som socialtjänsten ute i stadsdelarna, äldreomsorgen och skolan, hanterar dagligen personlig och sekretessbelagd information om stadens medborgare. Informationen är ytterst skyddsvärd och alla måste vara trygga med att den hanteras av behöriga, att den inte ändras av obehöriga och att den inte är åtkomlig genom säkerhetsbrister.

Då gäller det att stadens IT-system och tjänster också har ett högt och ogenomträngligt skydd, personalen rätt utbildning och att sårbarheter inte byggs in i systemen från början. Det

måste också finnas reservrutiner i händelse av avbrott. Det gäller inte minst digitaliserade välfärdstjänster.

Det här är ett arbete inte endast för stadsledningskontorets avdelning för IT och digital utveckling utan för alla nämnder och bolag, inklusive socialnämnden. Rätt gjort märker medborgarna inte mycket av detta, fel gjort kan det få stora konsekvenser inte bara för enskilda individer utan också för tilliten till staden i stort.

Äldrenämnden

Särskilt uttalande gjordes av Mirja Räihä m.fl. (S) och Robert Mjörnberg m.fl. (V) enligt följande.

Äldreförvaltningen välkomnar utgångspunkterna för EU-policy arbetet inom digitalisering och godkänner de fem grundstenarna som Stadsledningskontoret föreslår för Stockholms stads övergripande position inom EU:s policy för digitalisering. Äldreförvaltningen instämmer i att EU underskattat kostnaderna och tiden som behövs för det digitala omställningsarbetet samt behovet av intern samordning och extern samverkan för att staden ska medverka till att frågor om infrastruktur och standarder ges former som stödjer utveckling av verksamheten och nyttan för invånarna.

Vi anser att införandet tekniska lösningar måste bygga på stöd för att genomförandet förbättrar arbetsmiljön eller ger ökad livskvalitet för de äldre. Regeringens mål för att digitalisera äldreomsorgen har varit att välfärdsteknik ska ge ökad trygghet till äldre omsorgstagare och göra dem mer socialt delaktiga och minska personalens rutinmässiga arbetsuppgifter. Därmed kan det ge mer tid till värdefull omsorg. Uppföljningar från Socialstyrelsen 2015 och 2017 visar dock att målsättningen långtifrån har infriats.

Regeringen gav därför i maj 2020 uppdrag åt Myndigheten för vård- och omsorgsanalys att utvärdera överenskommelsen mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner om äldreomsorg – teknik, kvalitet och effektivitet med den äldre i fokus. Utvärderingen ska genomföras med ett patient-, brukar- och personalperspektiv och ska innehålla en bedömning av hur digitaliseringen av äldreomsorgen bidrar till verksamhetsutveckling, med särskilt fokus på kostnadseffektivitet. Vidare ska den klarlägga om överenskommelsen mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner om äldreomsorg bidrar till uppfyllelse av Vision e-hälsa 2025.

Vi anser att denna myndighetsutvärdering är av stor vikt för det fortsatta tekniska utvecklingsarbetet. Vidare bör personal som arbetar praktiskt ute i verksamheterna liksom de äldre användarna av erbjudna servicesystem engageras i arbetet och utformningen av olika digitala processer. Detta är viktigt utifrån ett brukarperspektiv såväl som utifrån ett arbetsmiljöperspektiv.